ЮВІЛЕЙНА КНИГА

УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

СВ. МИХАЇЛА В БАЛТИМОР, МД.

ANNIVERSARY BOOK

ST. MICHAELS UKRAINIAN CATHOLIC

CHURCH, BALTIMORE, MD.

ЮВІЛЕЙНА КНИГА

ANNIVERSARY BOOK

ANNIVERSARY BOOK

85TH ANNIVERSARY OF
UKRAINIAN ORGANIZED SETTLEMENT

AND
65TH ANNIVERSARY OF
ST. MICHAEL'S UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

Baltimore, Md. 1978

ЮВІЛЕЙНА КНИГА

85-ЛІТТЯ
УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО ПОСЕЛЕННЯ

65-ЛІТТЯ
УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ
СВ. МИХАЇЛА В БАЛТИМОР

Балтимор 1978

Редакційний Комітет: Климентій Баб'як (технічний редактор), Др. Ярослав Шав'як, Павло Фенчак, Володимир Сушко, Василь Тим'юк

Комітет Оголошень: Іван Малко, Вірджінія Ґербер, Григорій Кені, Павліна Шнайдер, Іван Федарчук, Микола Турик, Зоня МкКой, Арета Купчик, Володимир Стельмах

Бенкетовий Комітет: Лідія Лемішка, Ярослава Ласійчук, Оксана Коропецька, Анна Стельмах

Білетовий Комітет: Ірена Траска, голова; Таня Хархаліс, Оксана Палійчук, Оксана Чорний, Люба Книш, Таїса Корж, Марійка Поліщук, Марія Котик, Юстина Чапельська, Іванна Телюк, Марія Улянович, Юрій Чапельський

Комітет Зв'язків: Анна Кені, Анна Андерсон, Андрій Чорний, Мирон Жук, Михайло Войтович, Григорій Кені.

Мистецький Комітет: Др. Дмитро Коструб'як, Роман Ганкевич, Юрко Попович, Орест Поліщук

Compiled by Editorial Board: **Klemens Babiak, Jaroslav Shaviak, Paul Fenchak, Wolodymyr Sushko, Waysl Tymiuk**

Advertising Committee: **John Malko, Virginia Gerber, Harry Kany, Pauline Schneider, John Fedarcyk, Mykola Turyk, Zonia McCoy, Areta Kupchyk, Wolodymyr Stelmach**

Banquet Committee: **Lydia Lemischka, Jaroslava Lasijczuk, Oxana Koropetskyj, and Anna Stelmach**

Tickets Committee: **Irena Traska, chairperson; Tania Charchalis, Oksana Palijczuk, Oksana Chorney, Luba Knysh, Taisa Korz, Marijka Poliszczuk, Maria Kotyk, Justyna Chapelskyj, Iwanna Teluk, Maria Ulanowicz, and Yurij Chapelsky**

Public Relations Committee: **Anne Kany, Anna Anderson, Andrew Chorney, Myron Zuk, Michajlo Wojtowycz and Harry Kany**

Arts Committee: **Dr. Dmytro Kostrubiak, Roman Hankewych, Yurko Popowycz, Orest Poliszczuk**

Папа Іван Павло І

Pope John Paul I.

Катедра св. Юрія у Львові

The Cathedral of St. George in Lviv

Його Блаженство, Патріярх Йосиф І,
Первоієрарх Української Католицької Церкви

His Beatitude, Patriarch Josif I,
Primate of the Ukrainian Catholic Church

Його Ексцеленція Високопреосв. Йосиф М. Шмондюк,
Архиєпископ Митрополит Української Філядельфійської
Архиєпархії

His Excellency the Most Rev. Joseph M. Schmondiuk,
Archbishop Metropolitan of the Ukrainian Archeparchy
of Philadelphia

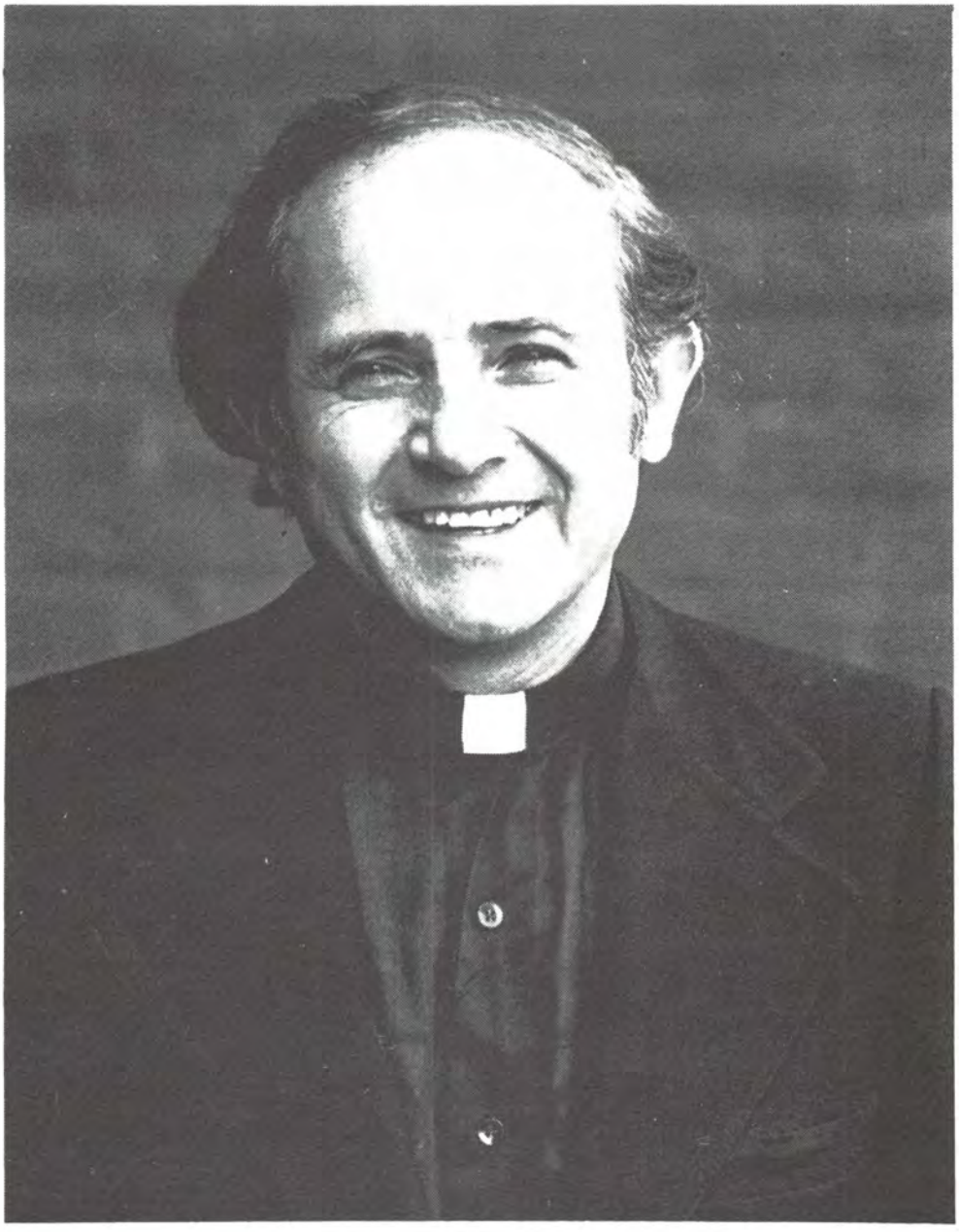

о. мґр. Іван Дорнич, адміністратор Української Католицької Церкви св. Михаїла

Rev. Ivan Dornic, STL., Administrator of St. Michael's Ukrainian Catholic Church

STATE OF MARYLAND
EXECUTIVE DEPARTMENT
ANNAPOLIS, MARYLAND 21404

BLAIR LEE III
ACTING GOVERNOR

October 8, 1978

MESSAGE FROM ACTING GOVERNOR BLAIR LEE III

It is a genuine pleasure for me to extend greetings and congratulations to the members of the St. Michael's Ukrainian Catholic Church as you celebrate your Church's 65th Anniversary.

As an important part of Maryland's religious heritage, your congregation and its forebearers are to be commended for the contributions you have made to the moral and spiritual well-being of the Baltimore community.

Certainly your achievements must be an added inspiration to continue the good works begun by the founders of Baltimore's Ukrainian Catholic community 85 years ago.

As you celebrate this joyous occasion, I send you best wishes for the coming years.

Sincerely,

Blair Lee III

Blair Lee III
Acting Governor

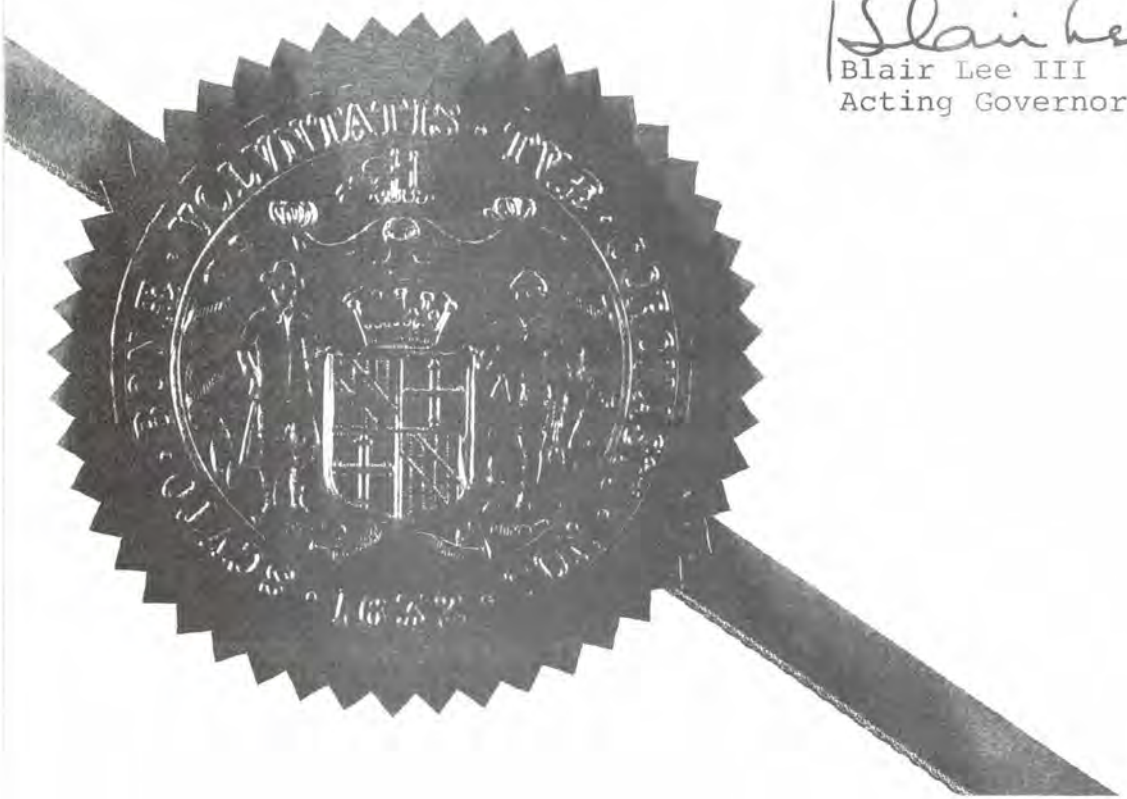

Парохіяльний Комітет і дорадники з о. Дорничом

Parish Committee and Advisors with Father Dornic

Пироговий Комітет Парохії св. Михаїла

Pyrohy Committee of St. Michael's Parish

Українська Католицька Церква св. Михаїла

St. Michael's Ukrainian Catholic Church

Ліга Українців Католиків в 1952 р. при церкві св. Михаїла

St. Christopher Council of the LUC with Father Kobryn.

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ 65/85-ЛІТТЯ

УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ СВ. МИХАЇЛА В БАЛТИМОР, МД.

Неділя 8 жовтня 1978

ПРОГРАМА БЕНКЕТУ Й КОНЦЕРТУ

• МОЛИТВА — Архиєпископ Йосиф Шмондюк, Митрополит Філядельфійський

• ПРЕДСТАВЛЕННЯ МАЙСТРІВ ЦЕРЕМОНІЇ — Григорій Кені, Парох. Комітет.

• МАЙСТРИ ЦЕРЕМОНІЇ: о. Монс. Володимир Паска, парох Церкви св. Ап. Петра і Павла, Куртіс Бей
Тарас Хархаліс — член парохії св. Михаїла

• ЧИТАННЯ ПРИВІТІВ — Андрій Чорний, Парох. Комітет.

• ЖІНОЧИЙ СЕКСТЕТ "НАМИСТО" (Вашинґтон); Привітальна (Ю. Рибчинський), Заблудились вітри (народна), Жито мамцю (нар. мотив)

• СВЯТОЧНЕ СЛОВО — Преосв. Йосиф Шмондюк, Архиєпископ і Митрополит.

• СКРИПКОВЕ СОЛЬО — Ірена Когут-Ільчишин при фортепіяновому акомпаніяменті Міріям Адамс: Аве Марія (Й. С. Бах), Святочний настрій (Й. С. Бах), Медитація Таїси (Ю. Массенет)

• УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Ансамбль Спілки Української Молоді, Балтимор

• СОПРАНО: — Дебораг Лазенби (Балтиморська Опера): Циганські мелодії, Кдиж мнє стара матка, Струна наладена, Ун бел ді, Валець Мусетта Вілія
Акомпаніятор: Роналд Ґрец

• ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГОСТЕЙ — Др. Дмитро Коструб'як, диригент Хору Церкви св. Михаїла і голова Мистецького Комітету

• ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО — о. Іван Дорнич, адміністратор Церкви св. Михаїла

• ЖІНОЧИЙ СЕКСТЕТ "НАМИСТО": Десна (І. Шамо), Де сині гори (І. Шамо), Іванки (народний мотив)
Акомпаніямент: Сем Стамп, Гарвей Сафрен
Співають: Соня Круль, Юлія Ломацька, Віра Звадюк, Оксана Лев, Галина Максимюк, Віра Пилипець.
Музичний керівник Петро Круль

• МОЛИТВА — Архиєпископ Йосиф Шмондюк

Підчас балю грає орхестра "СПОМИН": Анна Павлюк, Чарльз Веллер, Мирон Вацлавів, Юрій Вацлавів

85TH ANNIVERSARY OF UKRAINIAN ORGANIZED SETTLEMENT AND 65TH ANNIVERSARY OF ST. MICHAEL'S UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

Baltimore, Md. 21231

OCTOBER 7, 1978 CELEBRATION

Banquet-Concert Program

Invocation..... by Archbishop Joseph Schmondiuk, D.D., Ukrainian Metropolitan of Philadelphia

Introduction of Masters of Ceremonies ..... by Harry Kany, Parish Council

Masters of Ceremonies ..... Msgr. Walter Pasta, pastor of SS. Peter and Paul Church, Curtis Bay
Mr. Taras Charchalis, Member of St. Michael's

Readings of Greetings..... by Andrew Chorney, Parish Council

Songs/Musical Selections..... NAMYSTO: Pryvitalna, Zabludylys' vitry, and Zhyto mamtyu

Address ..... Most Rev. Joseph M. Schmondiuk, Archbishop Metropolitan

Violin solo ..... by Irena Kohut-Ilchishyn, accompanied by Miriam Adams
Ave Maria, Swjatochnyj nastrij, Medytacija Tajicy

Ukrainian Folk Dancers ..... Ukrainian SUM, Baltimore, Md.

Soprano ..... Deborah Lazenby, of Baltimore Opera
Ciganske Melodie, Kdyz mne stara matka,
Strun naladena, Un bel di, Musetta's Waltz Vilja
Accompanist: Ronald J. Gretz, Piano

Introduction of Guests..... Dr. Dmytro Kostrubiak, Director, St. Michael's Choir and Banquet's Art Chairman

Concluding Remarks ..... Rev. Ivan Dornic, Administrator of St. Michael's Church

Songs/Musical Selections ..... NAMYSTO, Desna, De syni hory, Iwanky.
Accompanists: Sam Stamp, Harvey Saphpen
Artists: Sonja Krul, Julia Lomatska, Vera Zvadjuk, Oksana Lew, Halyna Maksymuk, Vera Pylypetz; director Petro Krul.

Benediction..... Archbishop Joseph M. Schmondiuk, D.D.

Musical Orchestra for Ball ..... by SPOMYN: Anna Pawliuk, Charles Weller, Myron Waclawiw, Yurij Waclawiw

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ СВ. МИХАЇЛА В БАЛТИМОР

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ:

Українці (в минулому також уживалося назв рутенці, русини, малорусини) належать до родини словянських народів. Сьогодні начисляється понад 50 міліонів населення.

Географічне положення: українці заселюють східну Європу на північ від Чорного Моря, сягаючи до заходу і полудня через Карпацькі гори, в центральну Європу. Під сучасну пору українські землі окуповані в 95% Совєтським Союзом, а решта Польщею, Чехословачиною, Румунією і Мадярщиною. Також знаходимо наші кольонії в Югославії в Крижанецькому районі. Великі українські громади живуть в: Німеччині, Франції, Англії, Бельгії, Голяндії із своїми культурно-духовими центрами в Римі, Мюнхені, Парижі (Сарсель). Найбільше одначе скупчення українського поселення поза європейським континентом знаходимо в Злучених Стейтах Америки, в Канаді, Бразилії, Аргентині і Австралії. До речі треба згадати, що на всіх згаданих континентах і краях, українські поселення мають своїх епископів, свої церкви і священників.

УКРАЇНЦІ КАТОЛИКИ В АМЕРИЦІ.

Перші емігранти що прибули до Америки походили із областей Західної України — тодішної Австро-мадярської монархії. Одначе є історичні докази, що деякі українці прибули до берегів Америки ще в часах кольоніяльних (коли Америка була кольонією Англії.) Найбільша одначе скількість українських робітників прибула сюди по 1880 році. Начислюється, що вже перед 1914 роком було на території Америки приблизно 500 тисяч українців. На підставі відомості із Baltimore News в 1913 році було в Балтимор 1500 українців. За законами канонів церкви українці католики і їхнє священство були канонічно залежні від місцевих римокатолицьких епископів. Коли одначе життя показало, що римокатолицький епископат не мав жадного зрозуміння і відчуття для вірних грекокатолицької церкви, для їхньої св. Літургії, звичаїв і вікових традицій — за почином Слуги Божого Великого Митрополита Андрея Шептицького, апостольський Престіл назначив в 1907 році бл. памяти о. Сотера Степана Ортинського чину отців Василіян першим епископом для грекокатоликів із галицької і закарпатської волостей живучих в ЗША. В 1916 році, а радше формально в 1924 році, апостольський престіл розділив юрисдикцію всіх вірних грекокатоликів на вірних галицької волості з епископом у Філядельфії і вірних Закарпаття з осідком в Пітсбургу. На жаль цей поділ довів до цього, що вірні пітсбурґської дієцезії перестали узнавати себе членами української спільноти і вірними української католицької церкви. Філядельфійська Метрополія сьогодні включає епархії Філядельфійську, Чікаґську і Стемфордську. Пітсбурґська Метрополія поділена на епархії в Пармі — Огайо і Пасейк — Ню Джерзі.

ПОЧАТКИ ЦЕРКОВНОЇ ГРОМАДИ В БАЛТИМОР.

В 1893 році українців католиків живучих в Балтимор зорганізували в церковну громаду — доїжджаючі з інших околиць священники, і тоді вперше дали можність молитися Богу в своїм рідним обряді. Приватні мешкання парохіян служили на початку на сходини і відправи утрень і вечірні. Св. Літургії одначе відправлялися в польській римокатолицькій церкві св. Станислава в долішній частині. Тодішні о. Францішкани польського походження, а головно один із них, о. Йосафат Бок допомогали українцям католикам даючи до диспозиції церкву, сповняючи духовні обов'язки, у відсутності українських священників христили, сповідали, одружували і хоронили членів української католицької громади. Багато українців католиків залишилось при церкві св. Станислава до кінця свойого життя.

В 1910 році о. Захарій Орун був призначений на постійно для вірних Балтимору. Він замешкав на приходстві св. Атаназія як гість о. Павла Сандалджі. О Захарій Орун обслуговував дві українські церковні громади св. Михаїла в Балтимор і св. Петра і Павла в Куртіс Бей. Часи були тяжкі і праця його не легка. Жадна із обох церковних громад не мали свойого храму а рівночасно не мали спроможності щоб їх побудувати. Без огляду одначе на невідрадність обставин о. Орун започаткував будову церков для обох церковних громад і вже в 1911 році при Божій помочі закінчено будову церкви в Куртіс Бей. 16 травня 1912 року закуплено парцелі при 520 і 522 с. Вулф стр. на будову нової церкви ціною 2590 долярів, і внедовзі Божий храм із червоної цегли був побудований на тому місці. Нутро церкви було викінчене самими парохіянами. В серпні 1913 року о. Орун відправив першу Св. Божественну Літургію у власній новій церкві.

Беручи до уваги малі заробітки українських робітників і дуже короткий проміжок часу від купна парцель до побудви церкви і парохіяльного дому, — невсипуща праця о. Оруна, льояльність і віра у власні сили тодішньої церковної громади дали за Божим благословенням і ласками обильні успіхи. Агнета Захарків — замужня Кузик одна із двох живучих ще піонерів церковної громади оповідала, що збірку на будову проводилось від хати до хати членами церковної громади. Нікого не поминули і результат був успішний.

ЗАЛЄГАЛІЗОВАННЯ ПАРОХІЇ.

Правне заснування парохії св. Михаїла було зарекордоване 18 грудня 1913 року в LIBBER 7, Follios 349 through 352, in the Corporation Section. Офіційна тодішня назва храму була "Рутенська Грекокатолицька Церква св. Михаїла".

На підставі реєстраційного чартеру членами корпораційного заряду церкви були епископ, парох, два парохіяни назначені епископом і два парохіяни вибрані самими вірними на парохіяльних зборах. (Вибрали парохіян, які сповняли парохіяльні обов'язки і закони своєї церкви як сповідь, місячні датки).

30 грудня 1913 року введено зміну в легальних актах відкидаючи слово "Русска", залишаючи назву "Грекокатолицька Церква Св. Михаїла". Ще одну зміну у назві введено 26 березня 1954 року і назва ця залишилася посьогодні: "Українська Грекокатолицька Церква Св. Михаїла".

ЧЛЕНСТВО ПАРОХІЇ СВ. МИХАЇЛА.

Немає жадної документації про стан членства від 1893 до 1913. Першу св. Тайну Хрищення зареєстровано 30 березня 1913 року під імям Степан Піш син Антонія Піш з Криниці, повіт Новий Санч (Лемківщина) і Варвари Мармаш з села Волиця, повіт Жовква. Після 1913 року кілька метрик хрищення зареєстрованих були в метрикальній книзі за роки 1907, 1909, 1910, 1911, 1912. На підставі метрикальних документів, можна зробити заключення, що від 1907 до 1914 року до парохії належали слідуючі родини: Кусик, Цесельський, Попович, Гусак, Кухтяк, Покоринський, Бойко,

Фаріон, Карпевич, Буковський, Курочка, Букат, Козуб, Петрів, Москаль, Лоштин, Петришак, Дипский, Кефер, Трубка, Комаровський, Мащак, Скушко, Боднар, Мака, Савицький, Свєржко, Дорчак, Касиянович, Сенюк, Ярмош, Кутрик, Личук, Римчук, Флізак, Козєка, Дмитрів, Корчинський, Шарко, Зварич, Скушка, Букай, Батюк, Захарчук, Тополь-ницький, Вільчинський, Захарко, Мармаш, Буката, Вироба, Крайняк, Качор, Касій, Кравчук, Капустій, Чикета, Бернадин, Якубенко, Касиянів, Малко, Михаловський, Мисловський, Колодницький, Волкоф, Кирилюк, Івахів, Сучик і Мухоровський. Вправді листа всіх парохіян не є комплетна. Вичислені є лише ті родини, які приносили своїх дітей до хрещення в тих роках. Не переглянено метрикальних книг церкви св. Станислава де є зареєстровані українці католики хрещені в тій церкві. Третя сторінка церковної хроніки за 1913 рік вказує на висоту датків деяких членів парохії на будівельний фонд: Николай Капустій 20 дол. Іван Капустій 20, Яків Дорош 20, Філимон Захарко 20, Іван Шпатура 20, Симеон Сапливий 20, Онуфрій Спавський 5, Дямян Захарчук 5, Олекса Давид 10, Петро Мармаш 10, Йосафат Карпевич 10, Теодор Кащак 10, Іван Буковський 5, Кость Комаровський 10, Тома Батко 5, Михайло Жейско 15, Олекса Карпа 20, Михайло Дмитрів 5, Михайло Кармазин 10, Антін Шиманський 20, Василь Соха 10, Мирон Кусик 10, Теодор Красий 20, Теодор Дуда 5 і Полянський 50, Ігнатій Ладна 20, Николай Царик 20, Семеон Недведський 25, Тома Кусак 20, Юліян Дипський 5, Йосиф Дурдела 30, Онуфрій Кусик, Михайло Качмарчик 10, Йосиф Семенків 10, Михайло Клющак 10, Теодор Кіт 5.

СОЦІЯЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.

Велика перевага парохіян це були робітники. Не багато їхніх дітей могли йти в коледжі на науку з огляду на брак фінансових ресурсів родини. Молодь в роках 12-13 років життя мусіли йти шукати праці, щоб допомогти фінансово родині для прожитку. Менше чим 2% шкільного віку молоді йшли в професійні школи або коледжі а і ті асимілювалися свідомо, щоб уникнути дискримінації. Лише три із вище згаданих повернулося до української церкви і української спільности. Теперішня інтелігенція нашої парохії це українці нової еміграції, або їхні діти роджені вже на цій землі. Декілька освічених нащадків старої еміграції роджених і едукованих в Америці переселилися до Балтимор з інших стейтів. Точне одначе число парохіян в різні періоди є нам невідоме. Нашу парохію за скількістю парохіян уважалось за парохію середньої величини. Під кінець другої світової війни була замітна пресія в напрямі денаціоналізації. Це була політики т. зв. "мелтінг пот" ініційована деякими чинниками і піддержувана федеральним урядом. Рівночасно неприхильне ставлення римокатолицького епископату і клєру, цілковитий брак зрозуміння східного обряду з жонатим священством, староцерковною мовою, віковими традиціями, молитовними і літургічними правилами — все це відбивалося на дітях, які учащали до римокатолицьких шкіл. Оповідає одна з наших парохіянок Катерина Іванович з дому Пиш, про свої переживання в школі св. Станислава і як трактували її деякі монахині: кожного разу коли із призвичаєння христилась із зложенням трьох пальців, з правого рамени до лівого, як каже закон східної церкви, вдаряла її сестра лінійкою по пальцях. Парохіянка Павліна Шнайдер заявила, що ще й по сьогоднішній день тяжко її переконати пароха латинської парохії в околиці де мешкає, що вона є правдивою католичкою. В противенстві до канонів католицької церкви, які заборонюють вмішуватися до порядків церков східного обряду — римокатолицький клєр завсіди заохочував вірних східних обрядів учащати їх Богослужби, хрестили і "перехрещували" дітей і змінняти їхній обряд. З огляду на ось такі неканонічні дії, які на жаль продовжуются і по сьогодні а деколи з огляду на національний шовінізм декого із латинського клєру, статистика показує,

що пятикратно більше українців католиків належать до римокатолицьких церков замість до своїх власних церков.

Після другої світової війни приїзд нової еміграції значно побільшив і скріпив парохію св. Михаїла в фізичному і духовому сенсі. Національно-свідомі і глибоко патріотичні нові переселенці українського роду рішуче обстоювали збереження традицій, культури, мови і рідного обряду в українських церквах. Всежтаки на жаль і сьогодні ми знова є свідками зменшення членства нашої парохії. О. монс. Петро Мельничук, який душпастрював в парохії св. Михаїла через 21 років заявив, що з його приїздом до Балтимор в 1956 році парохія начислювала 350 родин. З його відходом в 1977 році церковний реєстр виказав лише 183 родини. Цей алярмуючий упадок чисельности вірних вказує на одне, а саме що і діти нової еміграції мають рівнож комплекс меншевартості і денаціоналізуются, а можливо також що причиною відходу від парохії є і утрата віри. Неофіційні дослідження цього явища вказують, що приблизно 87% із тих що відійшли включились в римокатолицькі парохії, а решта залишилась без жадної церковної афіліяції. Метрикальний реєстр виказує, що в парохії св. Михаїла від часу закінчення другої світової війни уділено Тайни Хрищення 501 дитині. З того 32% залишилось при нашій парохії, 9% виїхали на нове місце поселення, решта загубилась в морі римокатолицьких статистик.

Щоб запобігти асиміляції та зберегти рідний український обряд в Америці засновано в Балтимор як і в інших скупченнях українського католицького мирянства в діяспорі "Товариство за Патріярхальний Устрій Української Католицької Церкви". 90% вірних церкви св. Михаїла є або членами Товариства, або піддержують ідею Товариства за встановлення українського католицького патріярхату, як і зрештою переважаюча більшість мирян нашої церкви в діяспорі, узнають де факто Їхнє Блаженство Отця Йосифа Сліпого Патріярхом Української Католицької Церкви в цілому світі. Балтиморська група Товариства уважається за одну з активніших. Замітна її праця в збиранні фондів, пропаганді і демонстраційних виступах проти дискримінаційної політики супроти української церкви і українського народу. Товариство за Патріярхальний Устрій може бути неспроможним здержати соціяльно-політичний процес асиміляції, але встежтаки буде у великій мірі допоміжним чинником в збереженні українського обряду, культури, ідентичности, гордості свого походження серед англомовних українців і американців.

СВЯЩЕННИКИ І ДЯКИ.

Двадцять священників душпастирювало а парохії св. Михаїла від 1913 р., а це отці: Захарій Орун 1910-1914, Василь Маньовський 1914-1914, 1921-1927, 1931-1956; Константин Курило 1914-1916; Іван Дунич 1916-1916; Іван Перепелиця 1917-1917;Йосиф Дзендзора 1917-1918; Тимотей Васьевич 1918-1918; Іван Захарків 1919-1919; Володимир Коритовський 1919-1920; Михайло Лукавський 1927-1929; Михайло Колтутський 1929-1931; Володимир Титар 1931-1931, Богдан Волошин 1946-1948, Василь Середович 1948-1949, о. Роман Ганас душпастирював в Куртіс Бей 1948-1950, Василь Сушко душпастирював як священник місіонар 1949-1953, Олександер Кобрин 1953-1956, Петро Мельничук 1956-1977 і Іван Дорнич від жовтня 1977.

Пан Іван Бойко почав сповняти обовязки дяка і провадити хор вже за о. Оруна і продовжував аж до свого відходу на емеритуру. Він рівнож вчив української мови, катехізму і провадив самодіяльні аматорські гуртки для добра цілої парохії. Помимо свого глибокого віку він по сьогодні постійно є присутній зі своєю дружиною в неділі на Св. Літургії. Під сучасну пору дяком при церкві св. Михаїла є Іван Радь. Він прибув до Америки після другої світової війни і був одним з найближчих співпрацівників о. монс. Петра Мельничука в

часі його душпастирювання в Балтимор.

Гордістю і славою парохії св. Михаїла є церковний хор під досвідченим і вмілим проводом др. Дмитра Кострубяка, який перебрав провід хором в 1967. Хор складається з 40 членів. В найближчому майбутньому запляновано зарекордувати платівку Св. Літургії і церковної музики у виконанні церковного хору при церкві св. Михаїла.

ЦЕРКОВНИЙ КОМІТЕТ.

Теперішній Церковний Комітет функціонує від початку 1978 р.: п. Андрій Чорний і п. Михайло Войтович — члени вибрані, пан Гарі Кені і пан Мирон Жук члени назначені. Члени дорадники до церковного комітету і священника є: др. Андрій Лемішка, Семен Михайлишин, Степан Поліщук, Микола Турик, Лідія Сушко, Василь Татчин, Микола Федарчук, Павло Фенчак. Члени цвинтарного заряду: Валтер Поліщук, Іван Радь, Олекса Жук. Члени збору кураторів: Стефан Басараб, Василь Стасюк, Михайло Ремський, Стефан Яремчук, Василь Верний. Технічний редактор парохіяльного бюлетеня: Климентій Баб'як. Сестрицтво Пресв. Богородиці: Паланя Шнайдер, голова, Наталя Саплива, почесна голова, Люба Радь, секретар, Анна Кені- касієр.

о. монс. Петро Мельничук, парох Церкви св. Михаїла 1956 - 1977

Msgr. Petro Melnyczuk, served in St. Michaels from 1956 to 1977

о. Захарій Орун, перший парох Церкви св. Михаїла

Father Zachary Orun, first pastor of St. Michael's

Др. Дмитро Коструб'як, диригент Хору

Dr. Dmytro Kostrubiak, Choir Director.

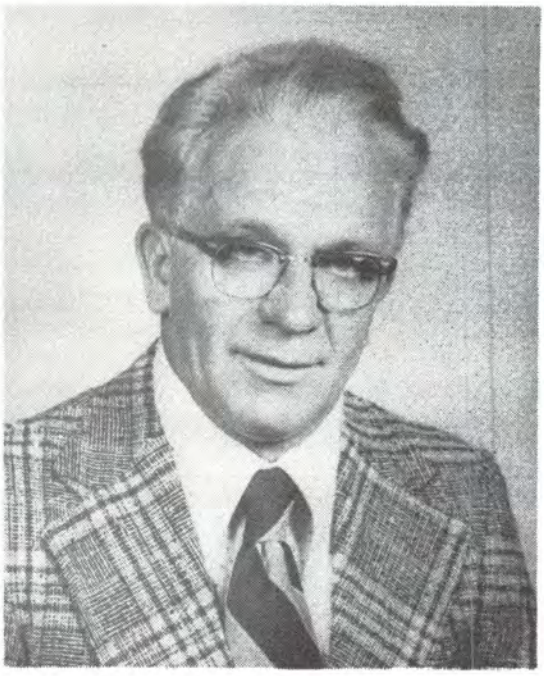

Дяк Іван Радь

Cantor Joh Rad.

Балтиморський відділ Т-ва за Патріярхат демонструє за Патріярхат Української Католицької Церкви

Patriarchal Society, Baltimore, demonstrates in Philadelphia for Ukrainian Catholic Patriarchate.

Ч3

арк. Надзвичайний мітинг церковний братів св. Станіслава на Ант. XX зі священиком повідомив парід зібраний що зістав іменований душпастирем на Заліпоче і Сичі. Ваш Свій уряд обняв і вздиває парід щоби церковний маєток який через попередний час зібрано перенести під опіку церковної власти.

п. Ігнатій Лацка дибрав голос і сказав, що без церковної ухвали не може бути і потеє внесень священика о. Ф. Орлика, щоби маєток церковний перенести під опіку Епископа.

бали: "Одноголосно ухвалено" щоби маєток церковний перенести під опіку тестаріїнього ~~Епископа~~ С. О. Ортинського і його заступників в уряді і легально через св. Апостольську Столицю іменованих.

До переведення сеї справи пропізнано священика і ~~місто~~ пресідателя комітету церковного п. Луку Чурка.

п. Ігнатій Лацка вніс щоби присутні пресвітували після уміри на будову церкви. На се присутні зголосили ся до співпрацювати в як найкоротшім часі як слідує:

1/ Николай Капуста обіцяв 20.00 2/ Іван Капустінський 20.00 з/ Іван Хрін обіцяв дорош об. 20.00 4/ Орлинан Захарко об. 10.00 5/ Іван Шнайдер об. 20.00 6/ Симон Сайлівий об. 10.00 7/ Григорій Славський об. 5.00 8/ Данило Захарчук об. 5.00 9/ Олекса Давид об. 10.00 10/ Петро Макрилаш об. 10.00 11/ Олександр Карпєвал об. 10.00 12/ Теодор Кашик 10.00 13/ Іван Будковський 5.00 14/ Кость Комаровський об. 10.00 15/ Тома Бацько об. 5.00 16/ Мих. Юсипенко об. 15.00 17/ Олекс. Карпо об. 20.00 18/ Михайло Дмитрів об. 5.00 19/ Мих. Карпа - ин об. 10.00 20/ Ант. Шимановський об. 20.00 21/ Васильо Соха об. 10.00 22/ Карпо Кусик об. 10.00 23/ Теодор Колєй об. 20.00 24/ Теодор Дуда об. 5.00 25/ Тимко Кацкий об. 50.00 26/ Ігнатій Лацка об. 20.00 27/ Николай Скрипк об. 20.00, 28/ Семен Корбецький об. 25.00 29/ Тома Сусак об. 20.00, 30/ Мих.

Стор.30: Церковний хор - Дм.Митрук,конструктор, диригент

Стор.31: 1. Листопадове Свято Парох. школи 1936
2. Шевченківський концерт парох школи 1937
3. Свято Матері

Стор.32: Академія 1000-ліття Хрещення України, 1936

Стор.36: Українські Народні танці вчаться в Українському Народньому Домі, 1935

Стор.38: 1. Масова процесія
2. Закінчення масових Богослужень з нагоди діти Першого Св. Причастя
3. Марійська Дружина

Стор.39: 1. Микола Яремко і Іван Гриндьо передають свої подарунки для церкви св. Михайла
2. Свячення пасок - святить о. Іван Дорнич
3. Вид на цвинтар нашої парохії

Стор.56: ПИРОГОВІ ПРАЦІВНИКИ
1. Пані: Яремчук,Дудок,Попович і Кулинич
2. Пані Сідляк варить пироги
3. Від ліва: Ймость Дорнич, пані Федарчук,Стасок, Наваринська

Стор.57: ПРИГОТОВЛЮТЬ ПИРОГИ
1. Григорій Лені допомагає
2. Пані: Зарубайко,Миколат місять тісто
3. Пані Луцяк з готовими пирогами
4. Пироговий Комітет: в першім ряді /від ліва/: Пані: Шмигулець,Олексюк,Дудок,Гринчишин; другий ряд: Лені, Зарубайко, Гуменюк

Стор.58: Пані, що приготовляють пироги /від ліва/: Зарубайко,Венгер /сидить/,Федарчук,Стасок,Лопіна, Наваринська,Павловська,Гринчишин,Кулинич,Попович, Дудок,Яремчук

На сторінці, що слідує по стор. 1[illegible] під долішною світлиною помилково подано:Пироговий Комітет. Має бути: Сестрицтво Благовіщення.

Стор.17: Перший протокол в протокольній книзі - хроніці парохії з дня 2 березня 1[illegible] р.

Стор.19: Метрика Хрещень, стор. 1 в 1[illegible] р.

Registrum Baptizatorum in Ecclesia Ss Michaëlis Bal-
timore Md Diœcesis

Nomen Familiæ.	A. D. Die Mensis.	REGISTRUM BAPTISMORUM.	Observanda.
		Ego infrascriptus baptizavi Stephanum Pivz	baptis. et. conf. Baltimore C.
		natum	
		filium Pivz Catholico	
		et Trinyzia dictæ Nowyz Uxorem	
		ejus Barbara n. Flurianz Catholica	
		et Cuncia dictæ Zovkva Conjugibus	
		Patrini fuerunt Nicholas Zapotocky	
		et Alexandra Iwanowicz	
		Zacharias Orun	
		Eumdem }	
		Eumdem }	
		Matrimonium contraxisse die	
		cum	
		e loco	
		in	
		Reverendus Pastor	
		Ecclesiæ	
		mihi attestatus est, die	

Ветерани II світової війни і члени Церкви св. Михаїла

Veterans of World War II and members of St. Michael's Church

Ярослав Шав'як.

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ О. ВАСИЛЯ МАНЬОВСЬКОГО

65-річчя Української Католицької Церкви св. Михаїла в Балтіморі — добра нагода, щоб пригадати особу пароха, який значно причинився до розвитку парохії і залишив про себе спогад як священника, що вмів гармонійно і дружньо працювати з громадою.

Цим парохом був Впреп. о. Василь Маньовський, який трьома наворотами 33 роки душпастирював у Балтіморі, найдовше з усіх парохів Церкви-Ювілятки.

Він походив з Вигнанки Горішньої коло Чорткова (нар. 1871 р.). До гімназії ходив у Бучачі та в Бережанах, богословські студії відбував у Львові, де 4-го січня 1903 року прийняв єрейське свячення, після чого почав працю священника-сотрудника в Серафинцях коло Городенки.

Він приїхав до ЗСА в році 1913. Він мав 42 роки життя і 10 літ душпастирства та був катехитом у польській реальній гімназій в Борщеві, як до нього дійшов заклик наших заокеанських братів, що українська еміграція в ЗДА потребує негайно більше українських священників для заспокоєння своїх релігійних та національно-духових потреб. Патріотизм і любов до української людини переконали о. Маньовського, що слід вийти назустріч просьбі заокеанських емігрантів. І так він опинився в Америці, сам, залишивши покищо дружину і четверо дрібних дітей в краю. Родина Маньовських могла з'єднатися в ЗДА щойно в р. 1920.

За час свого 43-річного побуту в ЗДА о. Маньовський душпастирював у 20 місцевостях стейтів Пенсильвенія, Ню Джерзі, Ню Йорк і Мериленд.

В р. 1914 він був вперше в Балтіморі, але недовго. В році 1921 прибув до нашого міста вдруге і був до року 1927. Втретє опинився в нашій парохії в грудні 1930 і залишився в Балтіморі до своєї смерти в р. 1956.

Коли о. В. Маньовський прибув до Балтімору, то застав він тут всього около 80 родин українсько-католицьких парохіян. Отже парохіяльні впливи були мізерні. Проте о. Маньовський доказав, що ощадностями навіть з цих малих грошевих пожертв можна довершити більші діла.

Передовсім — він сплатив довг за побудову українсько-католицької церкви, нинішньої Ювілятки. Вітражами він прикрасив церкву св. Михаїла. Парохіяльний дім переремонтував в той спосіб, що збудував в ньому простірну залю зі сценою. Ще донедавна в цій залі відбувались всі релігійні та майже всі національно-громадські імпрези українців Балтімору. Отець Маньовський спровадив до Балтімору Сестер Василіянок, які вели парохіяльну школу, і для них закупив дім підчас Другої Світової Війни.

В р. 1940 о. Маньовський придбав для парохії власний цвинтар на Дандоку. Хто читав спогади о. Івана Волянського, патріярха піонерів українського церковного і національно-громадського життя на американській землі, про те, які клопоти мали перші українські поселенці, що не мали своїх цвинтарів, а чужі парохії не хотіли приймати їхніх небіжчиків, той зрозуміє вагу набутку парохіяльної цвинтарної площі. Сьогодні половина цвинтаря рясно встелена десятками могил парохіян старої і нової

Впреп. о. Василь і його дружина, Юлія Маньовські

Father Wasyl Maniosky.

еміграції, а їхні родини з вдячністю згадують ім'я о. Маньовського за те, що мали де похоронити своїх рідних.

Коли автор цих рядків прибув в р. 1951 до Балтімору, то стіни церковної залі були обвішані десятками фотографій різних розмірів, всі в рамах, які говорили про релігійне та про національно-культурне життя парохії між двома війнами. Ці фота показували хорові ансамблі, аматорські гуртки, учасників різних імпрез, поодиноких доповідачів, які виступали в цій залі. На більшості знимок можна було завважити особу п. Івана Бойка, який був тоді не тільки дяковчителем, але й диригентом церковного хору, режисером та вчителем української мови, і льояльно та щиро по приятельськи співпрацював з о. Маньовським, який високо цінив роботу п. І. Бойка, знаючи, як це важко знайти правдиво відданого співробітника.

Виступи церковного хору під проводом І. Бойка перед американською публикою в часі між двома світовими війнами причинились до більшого зацікавлення українськими справами англомовною пресою Балтімору. Появились не тільки прихильні рецензії про виступи цього хору в американських часописах Балтімору, але й солідніші статті про українську католицьку церкву взагалі, про нашу парохію та про о. Маньовського зокрема, а дальше про нашу літургію, про наш обряд, включно до статтей про Україну та українську проблему під політичним аспектом.

Отець В. Маньовський був завжди скромний, мало для себе вимагаючий, точний і пильний. Але був рішучий і впертий, як ішлося про принципові релігійно-церковні чи національно-громадські справи. Він був добрий і цікавий проповідник, і мав навстіж від-

крите серце для української людини та безмежно видовжену для неї — терпеливість. Він міг годинами слухати розповіді того чи іншого відвідувача, який приходив до нього зчаста в чисто особистих, а навіть і в інтимних справах. Відвідувач завжди виходив з якоюсь порадою від о. Маньовського. Дім пп. Маньовських був завжди відкритий для всіх, про це знали не тільки парохіяни, але й провідні наші люди у Філядельфії, чи в Ню Йорку.

У національно-культурній роботі значно допомагала о. Маньовському його дружина, Юлія. Вона походила з священничого роду Лотоцьких, в селі Полівці, в Чортківщині, був її батько парохом. Вона організувала українське жіноцтво на терені Балтімору і довгі роки була головою балтіморського Відділу Союзу Українок. Вона довгі роки вела справи "Провидіння" в нашій парохії. Вона швидко опанувала англійську мову і знання анґлійської мови було для неї ключем, яким вона відчиняла всі замки для ближнього. Для останнього в неї було ніколи не вигасле почуття самопосвяти, пожертви для потребуючої людини своїм часом, трудом, вигодою. Кожний день починався у неї в 9-тій годині ранку і кінчався в 5-тій годині поп., а навіть пізніше. Вона зуживала цей день на відвідування хворих в балтіморських лікарнях, на ходження по американських адміністративних чи інших установах з людьми, які не знали англійської мови, на телефоми або особисті інтервенції по різних фабриках задля праці для наших безробітних. Від року 1949 нові українські поселенці більшими партіями прибували в балтіморську округу. Дуже багатьом з них Юлія Маньовська допомагала ставити перші кроки в цій країні.

Балтіморські парохіяни, що глибоко шанували та дійсно любили свого пароха, гідно відзначили золотий ювілей його священства, що припадав 4-го січня 1953 року. Це був золотий ювілей не тільки його священства, але і його громадської праці. Ювілят мав тоді 82 роки життя.11-те січня 1953р. був днем о. В. Маньовського. Була тоді торжественна Служба Божа, яку відправив сам ювілят в сослуженні оо. Василя Соловія з Куртіс Бею, Петра Чавса і Петра Подоляка, був ювілейний обід в церковній залі, були промови, привіти і співи. Преосвященніший Кир Константин Богачевський надіслав тоді до ювілята таке письмо: "Радію, що Господь у своєму милосердю дозволив Вам дожити такого гарного віку, оглядати плоди своїх трудів, святкувати Золотий Ювілей свого душпастирювання. Коли ж взяти до уваги, що ця душпастирська праця відбувалась часто в ненормальних обставинах, що у своїх початках була більш місійною працею серед наших еміґрантів, то тоді бачиться, які великі прислуги поклали Ви в організації нашого духового життя та успішного його розвитку".

Після ювілею свого священства о. В. Маньовський прожив ще три роки. Провеною 1956 року він ішов відвідати хворого парохіянина. Подорозі впав і зломив ногу. Його відвезли до лікарні, де він помер 28-го квітня 1956 року, у 85-му році життя. 12 літ пізніше померла його дружина, Юлія, 15-го жовтня 1968 р., у 84 році життя. Обидвоє пп. Маньовські похоронені на нашому парохіяльному цвинтарі, де спочиває теж їхня найстарша дочка, Надія Сєроцька, що померла 1951 року. Її дочка, тобто внучка пп. Маньовських, Марія Крамаренко, малярка і часто виставляє свої картини на виставках українських образотворчих мистців у Ню Йорку.

Покійний о. Василь Маньовський належав до тих наших душпастирів і громадських діячів, для яких добро Української Католицької Церкви і доля Українського Народу були провідною зорею на їхньому життьовому шляху.

Відділ Союзу Українок в 1940 р. при Церкві св. Михаїла

Ukrainian Women's League, Branch, 1940, at St. Michael's

Губернаторський Комітет Допомоги Скитальцям після II світової війни, зорганізований Їмостю Маньовською

Governor's Committee To Help Refugees following the WW II, organized by Jimost Maniosky

Золотий ювілей священства о. Василя Маньовського. По Службі Божій в дні 11-го січня 1953 р.: Ювілят окружений священниками і парохіянами. На ліво від ювілята — о. Петро Чавс. В другому ряді: о. Олекса Кобрин, о. Василь Соловій, парох Куртіс Бею, о. Петро Подоляк.

Іван Бойко.

ДО ПОЧАТКІВ УКРАЇНСЬКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ПАРОХІЇ В БАЛТІМОР

Початки українсько-католицької парохії в Балтіморі зв'язані з особою о. Захарія Оруна.

Отець Захарій Орун родився 19-го вересня 1884 р. в селянській родині, в Слободі Золотій, повіт Бережани. До ґімназії ходив в Бережанах і там зложив іспит зрілости в 1906 р. По скінченню наук на богословському відділі львівського університету одержав херотонію на єрея 25 липня 1909 р. з рук Митрополита Андрея Шептицького в целібаті. Зараз після свого рукоположення виїхав до Америки на запрошення першого українського католицького епископа Кир Сотера Ортинського. Він рівночасно працював в епископській канцелярії, віддававсь місіонарській праці у Філядельфії та організував парохії в поблизьких місцевостях, як Честер, Па., Вільмінґтон, Дел., і Балтімор, Мд. В роках 1910 і 1911 о. Орун доїжджав до Балтімор і до Куртіс Бею. В р. 1911 мешкав і харчувався в римо-католицького пароха церкви св. Атаназія, пок. о. Павла Сандалджі в Куртіс Бею.

Отець Захар Орун, побудувавши церкву в Куртіс Бею, почав будувати церкву і парохіяльний дім в Балтіморі. В р. 1912 він спровадив дяка Івана Бойка з Нью Йорку, який сповняв обов'язки дяковчителя в Балтімор і в Куртіс Бею, від 1912 до 1946 року. В р. 1912 о. Захарій Орун переніся мешкати в Балтіморі. До Куртіс Бею приїздив кожної неділі і свята, відправляв Службу Божу о год. 8 рано, а вечірню о год. 4 поп. В Балтіморі відправляв Службу Божу о год. 10, вечірню о год. 6. В році 1912 церква в Балтіморі не була ще викінчена, тому ми відправляли богослуження в римо-католицькому костелі св. Станіслава при вул Енн. В осені 1913 р. ми вже почали відправляти богослуження в нашій церкві при Вулф вулиці.

Отець Захарій Орун був в Балтімор від 1910 до 1914 року. Він помер нагло, на удар серця, у Філядельфії, в перший день Зелених Свят, дня 23-го червня 1918 р., проживши 34 роки, і в 10-тім році священства. Він був катедральним сотрудником, дієцезальним провідником Апостольства Молитви, засновником і редактором "Місіонаря", неструдженим робітником на церковній ниві і ревним народолюбцем.

В р. 1914 прибув вперше до Балтімору о. Василь Маньовський. Але тоді він був тут короткий час.

По нім був парохом в Балтіморі о. Константин Курило в рр. 1914-1916. В дальших роках парохами в Балтіморі були такі священники: о. Іван Думич 1916, о. Іван Перепилиця 1917, о. Йосиф Дзендзера 1917-1918, о. Тимотей Василевич 1918, о. Іван Захарків 1919, о. Володимир Коритовський 1919-1920, о. Василь Маньовський 1921-1927, о. Михайло Лукавський 1927-1929, о. Михайло Колтуцький 1929-31, о. Володимир Титар 1931, о. Василь Маньовський 1931-1950. Від того часу вже були сотрудники: о. Богдан Волошин, о. Василь Середович, о. Роман Ганас, о. Олекса Кобрин, о. Василь Сушко. В рр. 1956-77 парохом був о. Петро Мельничук. Перед ним адміністрував парохією о. Олекса Кобрин в рр. 1950-1956.

Балтіморська церква була посвячена в 1925 р. Митрополитом Кир Константином Богачевським. Церква кошту-

вала 15 тисяч, парохіяльний дім 5 тисяч дол. Священники дуже часто змінялися, деякі були тут по кілька місяців, бо доходи були дуже слабі. Перший о. парох З. Орун мав лише 30 долярів місячно, о. В. Маньовський 50 дол. місячно.

В рр. 1913-14 парохіяни дістали від нашого епископа дозвіл вислати колектора до сусідних стейтів і збирати жертву на нашу церкву. Таким колектором був бл. п. Ігнатій Ладна. Але це показалося непрактичне, бо що він зібрав, то мусів заплатити подорож.

Я. Ш.

ХОРИ ПРИ ЦЕРКВІ СВ. МИХАЇЛА.

Українська пісня була володаркою сердець перших і пізніших українських поселенців в цій країні. Українська пісня наче бальзам втихомирювала їхню тугу за рідним краєм. Перші українські піонери в цій країні в тяжких і незвичних для себе життєвих умовах шукали розради в рідній пісні. Вона давала їм наснаги перетривати всі життєві негоди і зберегти любов до рідної поневоленої землі. Рідна пісня єднала їх в новій твердій дійсності.

З українськими церквами в місцях поселення з'являлися теж і українські хори.

Так було теж і в Балтіморі.

Майже рівночасно були побудовані в цьому місті українські католицькі церкви: на Куртіс Бею і в Балтіморі-місті, в р. 1913. Так щасливо збіглися обставини для українського Балтімору, що в 1912. році прибув до нашого міста для обслуги обох церков молодий дяковчитель, Іван Бойко, вихованець оо. Василіян у Бучачі. В короткому часі він зорганізував мішаний хор і виявив себе його зразковим дириґентом. Впродовж понад 30-ти років цей мішаний хор під проводом Івана Бойка співав в обох балтіморських церквах і виступав теж на українських національних імпрезах. Щоб поглибити свою музичну освіту, Іван Бойко відбув успішно кількалітній дириґентський курс в балтіморській музичній консерваторії Пібаді і впродовж довгих літ сам співав у хорі консерваторії. При балтіморській церкві св. Михаїла Іван Бойко зорганізував теж оркестру шкільної молоді і вивів її на естрадні дошки. Хор Івана Бойка виступав теж на різних американських імпрезах, здобуваючи признання музичних рецензентів американських часописів Балтімору. Виступи хору Івана Бойка були для цієї преси нагодою посвячувати свої шпальти українській проблемі. На терені Балтімору Іван Бойко — якому сьогодні 85 літ — був перший, що познайомив чужинців з чаром української пісні. І в цьому його велика заслуга.

Впродовж довгих років церковний хор під проводом п. І. Бойка був культурним осередком українського Балтімору. Його хор був не тільки школою співу, але й школою релігійного духа та патріотизму.

На початку 1950 років, коли і о. В. Маньовський і дяковчитель І. Бойко перейшли на емеритуру, наша церква опинилась без постійного церковного хору. Для рідких торжеств організувалось хор — спеціяльно. І так, наприклад, в часі Служби Божої з приводу золотого ювілею священства о. В. Маньовського в дні 11-го січня 1953 р. співав церковний хор під проводом о. Олекси Кобрина, що був тоді адміністратором парохії. Знову ж, 11-го травня 1958 р., в часі канонічної візитації нашої парохії ВПреосв. Архиєпископом Кир Константином Богачевським — парохом у Балтіморі був тоді вже о.

Петро Мельничук — співав парохіяльний хор, що складався з новоприбулих і тут народжених парохіян під керівництвом нашого заслуженого диригента, п. І. Бойка.

Під осінь 1958 р. прибув до Балтімору дир. Іван Сенюта на посаду дяка українсько-католицької церкви св. Михаїла та управителя української школи при цій церкві. В краю п. Іван Сенюта був директором школи в Щирці.

Маючи широку музичну освіту, зокрема в ділянці хорового мистецтва, дир. І. Сенюта зараз же приступив до організації церковного хору і довів до того, що цей свіжий церковний хор міг співати в церкві в тому ж 1958 р. Цей церковний хор під проводом дир. І. Сенюти проіснував кілька літ і співав не тільки в церкві, але брав теж участь у кількох світських імпрезах. Замітніший виступ цього хору був в часі Академії з приводу 100-ліття народин Митрополита Кир Андрея Шептицького в р. 1965 в Балтіморі. Хор відспівав по мистецьки декілька церковних пісень і залишив у слухачів хвилююче враження. Хорові акомпаніювала тоді п. Лідія Шав'як, керівник балтіморського Відділу УМІ.

Дир. І. Сенюта помер 1966 р. При кінці 1967 р. д-рові Д. Коструб'якові вдалося зреактивізувати мішаний хор при українсько-католицькій церкві св. Михаїла. Хор троха підучився і вже на Великдень 1968 року співав повну Службу Божу. Д-р Дмитро Коструб'як донині диригує цим мішаним церковним хором. Хор співає в неділі підчас Служби Божої. Крім того хор цей час від часу бере участь теж і в деяких світських культурних імпрезах. І так, цей хор виступав в Академії, присвяченій 80-літньому ювілею Кардинала Сліпого. Виступав цей хор в концерті колядок з трьома іншими американськими хорами в Методиському Храмі в грудні 1973. Співав два концерти колядок і щедрівок: в Балтіморі в р. 1974, і у Вашинґтоні разом з ансамблем вашинґтонських бандуристів в р. 1976, а в квітні 1977 р. співану Службу Божу для американських католиків у першій католицькій базиліці Америки при Катедральній вулиці в Балтімор. Хорові акомпаніює його хористка, Іляна Шав'як.

Буде, певно, цікаво згадати теж про шкільні хори при церкві с. Михаїла.

З "Америки", з 7-го грудня 1937 р. (ч. 140) довідуємося, що на Листопадовому святі в Балтімор, яке відбулося 28-го листопада 1937 р., виступали зі співами учні вечірньої парохіяльної школи в Балтіморі і Куртіс Бей під управою їх учительок, СС. Василіянок.

Шкільний хор був зорганізований теж проф. І. Сенютою, керівником школи українознавства при українсько-католицькій церкві св. Михаїла, з учнів цієї школи. Проф. І. Сенюта вишколював цей хор і ним диригував. Теж і цей хор мав кілька успішних виступів серед української громади і між американцями. Цей хор зворушливо відспівав декілька пісень до слів Шевченка і народних на Шевченківському Святі для молоді 25-го квітня 1964 р., уладженім в Балтіморі з нагоди відслонення пам'ятника Шевченкові в тому ж році у Вашинґтоні.

Всі ці вищезгадані хори значно причинилися впродовж років до виплекання і поглиблення культу української пісні серед української громади в Балтіморі.

Церковний Хор в 1932 р. з о. Маньовським і диригентом Іваном Бойком

Церковний хор і діточий хор під проводом дир. І. Сенюти на концерті сторіччя народження Митрополита А. Шептицького. Концерт уладжували наша парохія і "Провидіння". Сидять у першому ряді зліва на право: Тодішній секретар балтіморського Відділу "Провидіння", п. Вол. Чорнодольський, солістка п. Ірина Яворська, парох о. Петро Мельничук, п. Лідія Шав'як, керівник УМІ, акомпаніяторка на концерті, дир. І. Сенюта.

Ukrainian Choir, 1931
Stefan Laboyko, Director

①

②

③

①

Св. Місія для дітей в нашій церкві в р. 1959. Проповідник — монах, о. Григорій Шишкович.

②

Іван Бойко.

МІЙ ЖИТТЬОВИЙ ШЛЯХ

Я народився 22-го січня 1893-го року в селянській родині в Беневій, повіт Підгайці, де я закінчив сільську школу. Рівночасно я ходив на науку дяківства до місцевого дяка, що здав іспит дяківської школи у Львові. Цей дяк називався Михайло Фараон.

Мій тато, що співав з дяками в крилосі, вже від молодих моїх літ брав мене за руку і що неділі та кожного свята провадив мене до церкви. В церкві я теж співав з дяками в крилосі. Дяк полюбив мене. Я мав приємний і широкого діяпазону голос і заступав дяка в різних богослужбах. Церква в Беневій була дочерною церквою і належала до парохії в Богатківцях, де парохом був о. Олекса Коритко. Кожної третьої неділі о. Коритко правив Службу Божу в Беневій. Підчас Служби Божої співав хор, що його вишколював дяк Фараон. Один член хору на прізвище Содомора, якому доручали сольові партії, мав двох братів, що були українсько-католицькими священниками. Моя наука дяківства поступила так далеко вперід, що дяк доручав мені деякі частини Служби Божої диригувати хором. Я дуже любив диригувати "Слава во вишних Богу" Дмитра Бортнянського.

По кількох роках я пішов до Богатковець за піддячого. Парох о. Олекса Коритко мав сина, що теж був священником. В Богатківцях був тоді іспитований дяк Василь Шанайда. Він взяв мене під свою опіку і давав лекції церковного співу. Коли п. Шанайда відійшов на іншу посаду, то на його місце прийшов молодий дяк, Лука Березіцький, що щойно вийшов з дяківської школи у Львові. Лука Березіцький тримав мене в добрій дисципліні. За нього я дістав першу посаду як дяк в сусіднім селі Іщків. Був там парохом о. Сірко.

Дяк Іван Бойко

Cantor Iwan Boyko.

Кілька років пізніше я дістав запрошення від моїх знайомих з села Переволока, близько Бучача, щоб я чим скоріше їх відвідав. Я послухав, узяв з собою що найпотрібніше та прийшов до Переволоки.

Мої краяни представили мене о. деканові Олесницькому і я залишився в Переволоці. В тому часі лютувала там пошесть, люди масово вмирали, так що ми мали три до чотири похорони денно. Отець Олесницький просив оо. Василіян в монастирі в Бучачі, щоб йому допомогли, бо він сам занедужав. Отці Василіяни прислали о. Костецького, який сповняв усі обов'язки священника. Якраз підчас тих похоронів я познайомився з о. Костецьким. Він полюбив мене, бо він співав високим голосом, а я відповідав йому після його тону. Він заявив мені, що по провідній неділі він забере мене до монастиря в Бучачі. В старім краю дяки змінялись по провідній неділі, тобто тиждень по Великодні. І так сталося. Я попросив о. декана свідоцтво відходу, а він відповів мені, що він

вдоволений, що я йду до монастиря, ніж деінде.

В монастирі я був вдоволений, веселий, бо все ж таки в місті ліпше, як на селі. Я знайшовся в дуже добрім окруженню, всі монахи відносились до мене дуже прихильно. Ігуменом був о. Яків Вацура. Отець Сапрун представив мене професорові Смолинському, що був професором музики і навчав студентів у монастирі. З поручення о. Сапруна проф. Смолинський взяв мене як свого приватного учня музики.

В Бучачі давала тоді вистави театральна трупа директора Йосипа Стадника. Він почув мій голос і заявив мені, що, на його думку, моя будуччина буде ліпша в театрі, як в церкві, і радив прилучитися до театральної трупи. Але о. ігумен не радив мені йти до театру.

В тому часі я дістав листа від свого батька в Америці, який повідомляв мене, що посилає мені шиф-карту на дорогу до Америки, бо "тут є більша нагода для будучности, ніж там, в старім краю". Мій батько був трьома наворотами в Америці і працював шахтарем у Пенсильвенії; остаточно залишився в ЗДА і помер 1937 р. Мама ніяк не хотіла покидати рідної землі, залишилась і померла в краю.

Ото ж, я зробив, як мені радив мій батько. Я почав вибиратися до Америки. Від ігуменату оо. Василіян я дістав таку заяву: "Заява. Ігуменат оо. Василіян в Бучачі заявляє сим, що Іван Бойко з Беневи перебував за час від 2-го мая 1911 р. - 4-го жовтня 1911 при монастирі оо. Василіян в Бучачі і сповняв обов'язки дяка. За цілий той час поведення його було добре і моральне, сповнення своїх обов'язків совісне і тому заслугує на рекомендацію. Відходить з монастиря з тої причини, що їде до Америки. — Від Ігуменату оо. Василіян в Бучачі. — Бучач, дня 5-го жовтня 1911. Підпис: о. Яків Вацура, ЧСВВ, ігумен. Печатка з емблемою і підписом: Бучач, монастир оо. Василіян". — Випровадив мене в дорогу сам прото-ігумен о. Платонід Філляс, який в тім часі був на відвідинах в монастирі.

Я приїхав до Нью Йорку в перших днях січня 1912 року і відразу дістав роботу в ресторані. Кілька тижнів пізніше, десь в лютім того ж року, я дістав листа від свого близького родича, о. Захарія Оруна, який просив мене негайно приїздити до Балтімору, бо йому потрібно дяка, а він знає, що я тепер вільний. Я безмежно врадувався такою пропозицією і негайно приїхав до Балтімору. І так від лютого 1912 року по нинішній день я перебуваю в Балтімор.

Я прийняв запропоновану мені посаду дяковчителя в обидвох церквах: в Балтіморі і на Куртіс Бею.

На Куртіс Бею церква вже була побудована, мала, дерев'яна, де відправлялись богослуження. Вона погоріла в осені 1913 року.

Церква в Балтіморі ще не була викінчена. Тому покійний о. З. Орун відправляв для парохіян наші богослуження в латинськім костелі св. Станислава при Енн вулиці. Перша св. Літургія була відправлена в нашій церкві при вул. Вулф 12-го листопада 1913 року. Парохіяни цеї церкви — це була тоді маленька горстка наших людей, які не загубились по чужих церквах, але побудували свою власну українсько-католицьку церкву. Ця церква була посвячена Митрополитом К. Богачевським щойно в р. 1925.

Це були місійні часи. Парохіяльний дохід був дуже слабий. Наші люди тоді мало заробляли, по сім (7,00) долярів тижнево. Тому ми тут, в Балтімор, майже що місяця уладжували різні концерти, аматорські вистави на дохід. для нашої церкви. Ми ставили переважно українські мельодрами, як "Не ходи, Грицю", "Наталка-Полтавка", "Сватання на Гончарівці", "Маруся Богуславка" та інші. Своєї залі не було. Ми мусіли просити чужих людей, щоб нам дозволили уладити наші вистави в їх залях. Я тоді був дяковчителем, диригентом хору, режисером українських аматорських вистав та вчителем української мови.

Щоб поглибити своє музичне знання, яке мені було потрібне до моєї праці в обидвох парохіях, я записався до балтіморської консерваторії Пібаді. Там

впродовж 5 років я був членом шкільного хору під диригентурою Айфора Дзьонса. Я також вписався до Балтімор Сіти Каледж, де закінчив бухгалтерію. Я став теж студентом Джан Гапкінс Університету, де студіював історію і торговельне право.

Отже я служив як дяковчитель у балтіморській та куртісбейській парохіях. І рівночасно працював в різних департаментах різних підприємств, щоб підтримати себе і церкву. Працював я в "Ґез енд Електрік Компані", в "Мей Компані", в "Лайф Іншуренс Компані", де я був ассістент менаджер впродовж сім років. Було так, що як випав похорон, я просив, щоб мене звільнили бодай на пів дня. Перший і другий раз мене звільнили. Але пізніше мені заявили, що не можуть мене звільнити, бо не мають ким мене заступити. Тоді я залишав цю роботу і шукав іншої. З ласки Господа Бога я все знайшов роботу, одну залишав, а вже наперід приготовляв іншу в другім місці.

Не зважаючи на всілякі труднощі, я дальше служив при обидвох церквах у Балтімор і Куртіс Бей. Від 1912 року до 1946 всі священники обслуговували обидві парохії. Кожної неділі і свята ми їздили на Куртіс Бей в год. 8 рано і 4 поп., а в Балтіморі відправляли Службу Божу в год 10 і вечірню в год. 6 веч.

По смерти Високопреосвященного Кир Сотера Ортинського перебрав Адміністрацію о. Петро Понятишин. З уваги на брак доходів священники в Балтімор часто змінялись. Декотрі були лише по кілька місяців. В році 1921 забракло в Балтіморі священника. Тоді адміністратор о. Понятишин просив мене листовно, щоб я в неділю відправляв утреню, щоб людей успокоїв, щоб заохотив триматись при своїй церкві, що незабаром прибуде до Балтімор наш священник. Я виконав просьбу о. Понятишина.

Тоді прийшов до нас о. В. Маньовський, який в Балтіморі душпастирював найдовше. Він був тут трьома наворотами: Перший раз 1914 року, другий раз від 1921 до 1927 р., і в третє від грудня 1930 до своєї смерти в р. 1956.

На жаль, нема поміж нами тих старих піонірів, які так сильно свою церкву боронили. Господь покликав їх до себе. Я вдячний Господу Богу за те, що обдарував мене таким гарним віком, щоб невпинно служити Богу і ніколи не забувати Українського Народу.

Українські Народні Танцюристи при Церкві св. Михаїла в 1938 р. Керівник: В. Авраменко, помічники: Альберт Стислий і Йосиф Дмитрів, інструктор: І. Фінчинський

Ukrainian Folk Dancers of St. Michael's Church, 1938. Director: V. Avramenko, Assistants Albert Stysley and Joe Dmytriw, Instructor J. Finchynski.

У МІСІЙНІЙ СЛУЖБІ СЕРЕД Б. СКИТАЛЬЦІВ У МЕРИЛЕНДІ

В роках 1949-1958 Церква св. Михаїла в Балтіморі сповняла виняткову ролю, а саме вона була носієм місійної праці серед новоприбулих в 1949-50-тих роках бувших скитальців з Европи, які приїхали працювати на фармах в Мериленді, включно з Ґеттисбурґом і його околицями в Пеннсильванії. Священником, що вів цю місійну працю, був Всечесніший Отець Василь Сушко, заслужений старший священник з Краю, якого по його приїзді до ЗСА в 1949 році ВПреосв. Митрополит Кир Константин письмом ч. 1679 з дати 19-го серпня, 1949, призначив на сотрудника до української католицької церкви св. Михаїла в Балтіморі, рівночасно назначуючи його місійним душпастирем на стейт Мериленд.

Отець Василь Сушко сповняв свою місійну працю в Мериленді у двох етапах часу, а саме, від серпня 1949 до березня 1955, і знову від приблизно місяця березня 1957 до своєї смерти 25-го листопада 1958. В перерві між березнем 1955 і березнем 1957, він з доручення Філядельфійського Ординаріяту часово душпастирював по інших парохіях поза Мерилендом, а згодом як захворів в липні 1956-го року, то був під доглядом лікарів з Джонс Гопкінс шпиталю в Балтіморі до березня 1957, коли його стан на стільки поліпшився, що він міг відновити свою місійну працю.

Місійна праця о. Василя Сушка не була легкою, зважив-ши, що треба було починати з вишукування людей по фармах і просити фармерів, щоби їх привозили на Службу Божу. Загартований на своїй праці в Україні, де на бідних парохіях в Перемиській Дієцезії він з колєкт побудував пять церков, о. Сушко не зражувався, а з відданістю взявся виконувати новий обовязок. Зданий на себе самого він вірив у Божу поміч. І вона прийшла.

о. Василь Сушко, місіонар для українців Мериленду

У своїх записках про його перші розїзди в пошукуванні за нашими людьми в 1949-50-тих роках о. Василь Сушко з вдячністю згадує поміч, з якою прийшли йому тоді місцеві латинські парохи, як монс. Стоут і о. Куммінґ зі Салісбури у східньому Мериленді, чи о. Кане з Ґеттисбурґа в Пеннсильванії. З ними і їхніми автами, як і при їхній фінансовій допомозі, бо сам він не мав ні авта, ані не діставав ніякої платні за свою працю, о. Василь Сушко розїздив цілими днями

сотки миль по фармах, де лиш були наші люди. Поміч латинських священників не обмежилася лише до того. Отець Василь Сушко з вдячністю згадує отця монсіньора Е. Стоута зі Салісбури у Вікоміко Коунті, який і пізніше відступав свій парохіяльний автобус і ним збирав наших людей по Ворцестер Коунті і привозив їх на українську Службу Божу до Овшен Сіті, коли її там правив для них о. Василь Сушко у його тамошній дочерній церкві.

Місійні станиці, які зорганізував і обслуговував о. Василь Сушко у 1950-тих роках своєї праці містилися при латинських церквах у таких місцевостях: В Мериленді: у Салісбури, Вікоміко Коунті, в Овшен Сіті, Ворцестер Коунті, в Істон, Талбот Коунті, в Кембридж, Дорчестер Коунті, в Центревіл, Квін Аннес Коунті, у Вестмінстер, Керрол Коунті, в Бел Аїр, Гарфорд Коунті. В Пеннсильванії місійна станиця була в Ґеттисбурґ, Адамс Коунті. Ця станиця теж охоплювала наших людей, які працювали по фармах у сусідньому Йорк Коунті. З присутности наших вірних на перших св. Службах Божих о. Василя Сушка можна собі представити приблизний стан числа Українців Католиків, які тоді працювали на фармах. І так: в Істон — 60 осіб, в Центревіл — 60 осіб, в Салісбурі — 40 осіб, в Овшен Сіті — 25 осіб, у Вестмінстер — 35 осіб, в Ґеттисбурґ — 28 осіб.

Місійна праця о. Василя Сушка не обмежувалася лише до реліґійних обовязків. Ще живуть родини, які памятають, як він при помочі латинського священника допоміг їм вирватися від поганого фармера, що їх за пів-дурно використовував, і переніс їх до кращого фармера. Журба про дітей, щоби не забули рідної мови, була поштовхом, що, приміром, в домі пана Павлуня в Берлін, Ворцестер Коунті, чи у латинській церковній галі в Ґеттисбурґ-у о. Василь Сушко збирав дітей і вчив їх української азбуки і мови, і співати рідні церковні пісні.

Більшість місійних станиць не вдержалися довго. Причиною того був факт, що більшість наших людей, які опинилися на фармах, не були фармерами і не мали наміру працювати на фармах. Вони почали переноситися до міст, як Балтімор, де вже були зорґанізовані старі українські скупчення. Однак певне число бувших скитальців лишилися на місцях свойого першого поселення в Мериленді. Вони згодом доробилися і купили курячі фарми і так дали початок новому поселенню на Істерн Шор в Мериленді. В другому етапі своєї праці в 1957-58 роках о. Василь Сушко правив для них св. Служби Божі в Салісбури, у гостинній церкві о. Монс. Е. Стоут-а.

Зі смерттю о. Василя Сушка 25-го листопада, 1958-го року закінчилася місійна діяльність Церкви св. Михаїла в Балтіморі. З доручення Митрополичого Ординаріяту ту функцію перебрала церква св. Петра і Павла в Куртіс Бею, якої парох їздить зі св. Службою Божою до Салісбури в Мериленді.

Василь Тим'юк

ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ У МЕРИЛЕНДІ ПО ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Щоб краще зрозуміти справу поселення українців в Мериленді з центром у Балтіморі по другій світовій війні, яких тоді називали і записували в документах як ДП — по англійськи: дісплейсд персон, цебто переміщена особа — то необхідно хоч побіжно заглянути в передісторію цього поселення.

Чому така велика скількість українців опинилася по війні в Німеччині та в Австрії і чому вони не хотіли вертатися додому?

За приблизним підрахунком Центрального Представництва Української Еміграції (ЦПУЕ) з 1947 року тих, що рішуче відмовилися від повороту, залишилося у трьох окупаційних зонах Західної Німеччини та в Австрії около 250 тисяч осіб.

Про переміщених осіб, зокрема української національности, написано досить багато. Але написане — пороскидуване по різних часописах і журналах і тепер цей матеріял тяжко виловити. Тому виявляється необхідність з пам'яти подати, як дійшло до цього велитенського переселення.

Сотки літ Україна переходила з рук до рук, від одного окупанта до другого. Ніхто з окупантів не вкладав капіталу в господарство України, тільки в крайнім випадку — для кращої експлуатації багатств України. Замість вкладати — витягав найбільше для свого збагачення. Внаслідок такої господарки окупантів Україна збідніла.

На коротко заблисло сонце волі для українського народу в роках 1918-1923. Україна проголосила свою державну незалежність. Здавалося, що окупації прийшов кінець. Не так вийшло. Проти України виступило кількох ворогів, що здушили давно вимріяну волю.

По програнню визвольних змагань Україну розділено між чотирьох окупантів. Жадна окупація не є з медом, але найгіршою з усіх виявилася російсько-комуністична, що загарбала більшу частину України.

Большевицька окупація ожебрачила Україну до останку,вимордувала мільйони невинних людей тільки за те, що вони були українцями і хотіли ними залишитися. Зорганізувала штучний голод, що коштував Україну до сім мільйонів жертв. Не було кінця засиланням в Сибір та іншим репресіям. Не було майже родини, з котрої когось не знищили б. До того всього російські большевики намагалися своїми закровавленими руками і заболоченими чоботами залізти в українську душу.

Коли почалася друга світова війна, большевики зайняли за згодою Гітлера Західну Україну. Хоч це був короткий час від вересня 1939 р. до червня 1941, то західні українці також пережили ті страхіття, що їх наші брати зі східних областей переживали вже понад 20 років.

В 1941 році на зміну большевикам прийшли німці, які показалися не кращі за большевиків. Час німецької окупації не буду довше описувати. Він тривав коротко, до 1944 року і — скінчився. Большевицька окупація триває дальше і ніхто не в силі передбачити, коли вона скінчиться.

Як воєнне щастя при допомозі аліянтів перехилялось на сторону больше-

виків у війні з німцями, і як червона армія почала знову займати Західну Україну в 1944 році — десятки тисяч українців покидали рідну землю, родинне гніздо, і хто як міг, і чим міг, рятувався втечею на захід. Одні відходили перед фронтом, інші з фронтом, а дехто, як ситуація не дозволила скорше, то пробивався і через фронт, залишаючи часом і родину, яку не можна було перепровадити через фронт. Така велика маса людей появилася на дорогах, що дехто влучно назвав це — мандрівкою народу. До цього треба додати ще й українців зі східних областей України, що скоріше покинули рідні землі і тимчасово перебували на західно-українських землях.

Відходили на захід, до Німеччини, не зі симпатії до німців. Мандрували на захід зі страху перед большевиками, що наближалися, щоб ще раз не переживати того, що пережили перед тим, а може і щось гіршого. Вірили, що мандрівка не буде довга, за кілька тижнів або місяців повернуться до своїх хат. Не так сталося, як гадалося.

Кінець війни застав нас, втікачів, в Німеччині та в Австрії. Українці в більшості працювали там по фабриках, в котрих переживали пекло від аліянтських бомб у великих промислових містах. Багато тисяч з них, насильно вивезених німцями на роботи до райху, закінчили свою життєву мандрівку на віки під звалищами німецьких фабрик і домів. Але дуже велика частина вивезених на роботи до Німеччини рішила не вертатися на рідні землі.

Проголошення закінчення війни зустріла розбита і голодна Німеччина — пригноблено. Краще почувалася Автрія. Австрійці на кожному кроці впевняли, що вони в нічому не винні, війну виповідали — німці.

Мільйони чужинців, що тоді перебували в Німеччині та в Австрії, зустріли кінець війни з полекшою і мріяли про скорий поворот додому.

Тільки ми, українці, і ще деякі народи зі сходу Европи, не мали де вертатися. Сонце Сталінської конституції ми відчули боляче перед тим. Іти другий раз під опіку тої конституції вже нам аж ніяк не всміхалося, і ми твердо постановили залишитися на заході.

Мучила нас думка, що буде дальше, як зберегти себе при життю, і куди іти в світ.

Зі заздрістю ми дивилися, як відїжджали додому інші чужинці, що різним способом опинилися в Німеччині. За них подбав їх уряд і допоміг в репатріяції. Щасливі ті люди, що мають волю. Мають свою державу, свій уряд і є кому потурбуватися ними.

Не треба було довго ждати, знайшлися і наші "опікуни".

З початку були намови та різні обіцянки, мовляв, там на батьківщині все змінилося, батьківщина вас потребує, прийме вас, як рідна мати ітд. Як це не помагало, то застосовувано погрози: ми вас знайдем усюди, де б ви не були. Роз'їжджали большевики по таборах біженців. Табори були зорганізовані з військових касарень. В розбитій Німеччині чи Австрії приватних мешкань годі було дістати.

Большевики і в цім випадку обдурили аліянтів: мовляв, що хто нічого злого не зробив підчас війни, той вертається добровільно. Він був тільки вивезений на роботи німцями і за те большевики не карають. Хто не хоче вертатися, той — воєнний злочинець і такого треба видати силою. Він напевно зробив щось дуже злого і боїться справедливого суду. Большевики так говорили у своїй пропаганді.

Добровільно, як це можна назвати добровільністю, поїхали мільйони. Це були переважно молоді люди, вивезені силою німцями на працю. Пережили різні знущання від німців, думали, що так всюди на заході. Кожну людину тягне до родини, на свою батьківщину, і вони поїхали. Поїхали і біженці, що їх червона армія застала у східній частині Німеччини. Останні не доїхали додому, але опинилися — на Сибірі.

По довшій підготовці для нас почалося друге пекло. При помочі засліплених американців чи англійців большевики зганяли людей силою, як худобу. Садовили на військові тягарівки чи заґратовані тягарові ваґони і пере-

давали у східній зоні Німеччини. При такім передаванню діялися макабричні сцени. Люди кидалися під поїзд, підрізували собі жили, чи в інший спосіб відбирали собі життя, щоб тільки не попасти живим в руки большевиків на страшні муки і кінець-кінців — смерть. Щоб зберегтися, люди ночували по лісах, ховалися, де хто міг. Про один такий страшний вивіз в Баварії біженці зложили пісню-думу, щось в роді "Плачуть, тужать козаченьки в турецькій неволі", тільки на інші слова. Цю думу деякий час виконувала капеля бандуристів по таборах в Німеччині.

Припинився цей дикий вивіз, чи лапанка людей аж по конференції в Лондоні в р. 1946. Делегатка З'єднаних Держав Америки, Леонора Рузвельт, різко запротестувала проти такої практики. До того часу большевики поводилися в західних зонах Німеччини, як в себе вдома. На згаданій конференції постановлено, що репатріяція може відбуватися тільки на добровільній базі. Біженці відітхнули лекше.

Про ті події зараз заговорила світова преса, що щось тут не є так, як пропаґують большевики про воєнних злочинців, які не хочуть вертатися. Коли люди вопіють смерть як поворот додому, то щось за цим мусить критися.

По якомусь часі про нас, біженців, заговорив американський Конґрес. Деякі конґресмени виїхали до Европи для провірки цеї справи і ствердили, що біженці не є жадними воєнними злочинцями.

На домагання президента Геррі Трумена Конґрес схвалив додатково поза всякі еміграційні квоти, що тоді існували, допустити до З'єднаних Держав Америки в 1948 році 205 тисяч т. зв. ДП, цебто біженців, що перебували в західній частині Німеччини та Австрії.

Першою ластівкою в Балтіморі з нової еміграції з'явився п. Іван Смоляк, що приїхав поза всякою квотою. Тут жила його дружина і він приїхав до неї.

Заходом Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУДАК), якого в Балтімор представником був п. Йосиф Мармаш, і Українського Католицького Допомогового Комітету, що його представницею була — нині вже покійна — Юлія Маньовська, дружина балтіморського пароха, о. Василя Маньовського, почали на початку 1949 року приїжджати перші транспорти біженців, найскорше на мерилендські фарми. Корабель Маріне Флешер, що причалив в Бостоні, Месачусетс, 17 січня 1949 р., привіз перший транспорт біженців. До Мериленду приїхала 21 родина, між ними Михайло Хомішак і д-р Богдан Чехут, ветеринарний лікар.

На привітання перших поселенців приїхав до Бостону заступник ґубернатора Мериленду.

Примістили їх у великій залі Фіфт Реджімент Арморі на Говард вулиці. Заопікувалися ними місцеві українці з т. зв. старої еміграції. Постаралися про полеві ліжка для них і прийняли їх вечерою. Другого дня взяв їх на обід заступник команданта стейтової поліції. Того ж дня почали приїжджати фармери і забирати на працю тих осіб, на котрих виписали запотребування, чого вимагав закон.

Для успішнішої праці у розміщуванні приїжджаючих переселенців був створений Мерилендський Стейтовий Комітет, що його очолив Віліям Ф. Лацкаітіс, і якого членом від українців був Йосиф Мармаш. У склад цього Комітету входили теж поляки, жиди, литовці, естонці та чехословаки. До помочі стейтовому комітетові був створений ще фармерський комітет у Вестмінстер, що старався примістити людей на фармах.

З замітніших транспортів слід відмітити другий з черги, що причалив до Бостону теж кораблем Маріне Флешер 11-го лютого 1949 р., котрий привіз до Мериленду 26 родин, між ними Андрія Чорного і Данила Пісецького. На привітання прибулих виїхав сам ґубернатор Месачусетс з військовою оркестрою та з військовими достойниками, що виголосили відповідні промови. Оркестра грала на привітання, прибулі з сльозами в очах сходили з корабля. Новоприбулі приїхали до Балтімору десь коло півночі. На прибулих ждали у Фіфт Реджі-

мент Арморі на Говард вулиці місцеві українці з балтіморської громади. Сердечно їх прийняли, погостили борщем, та іншими потравами. Тоді там прибулі дійсно почувалися як між своїми рідними.

З найактивніших балтіморців, що займалися новоприбулими, слід відзначити: Юлія Маньовська, Розалія Івахів Поліщук, Анна Кені, Геррі Кені, Емха з родиною, Шулька та інші.

На другий день приїжджали фармери і забирали до себе своїх людей, на яких виписали запотребування. Вразило новоприбулих те, що деякі фармери брали мущин за рамена і пробували, чи має мускули; чи здібний до тяжкої фармерської праці. Ці пробування мускулів пригадували декому з історії татарські невільничі базарі, на яких продавали невільників з України в давних часах. Покупець оглядав невільника з усіх сторін, заглядав в зуби, чи він варта тої ціни, що за нього хоче продавець.

Залежало від щастя, де хто з новоприбулих попав, до якого фармера. Фармери, як і всі люди, є різних характерів. Один хоче використати найбільше за невеличку платню, а знову інший обходиться людяніше. Один з новоприбулих, що працював з дружиною на свинячій фармі, одержував по 5 долярів кожне на місяць, скромні харчі і мешкання з одної кімнати. Інший знову діставав по 100 дол. місячної платні, дещо харчів і мешкання. Ще інший так попав, що просто не міг витримати. Написав до ЗУДАКУ. Його відвідав представник ЗУДАКУ. По повороті до Філядельфії написав про цю родину звідомлення в Бюлетені ЗУДАКУ під наголовком: "Сміх крізь сльози".

Робітник у фармера мав зобов'язання відпрацювати один рік, така була умова. Не всі того додержувалися і фармери на це не дуже то звертали уваги. По деякому часі новоприбулі почали приїжджати до Балтімор, до церкви. Декого і сам фармер привозив. Тут знайомилися з іншими. Дехто знайшов працю в Балтіморі. Наче незамітно — один по одному опускали фарми і поселювалися в Балтіморі. За деякий час майже всі новоприбулі покинули фарми. Більше таких зорганізованих транспортів вже не було. Новоприбулі виписували для своїх рідних чи знайомих афідавіти, чи, як тоді називали, іншуранси. На них приїздили поселенці безпосередньо до Балтімор. Така акція була дозволена законом.

Всіх т. зв. ДП — за даними п. Йосифа Мармаша — прибуло до Балтімору 342 родини з 471 особами. Між ними приблизно 20 родин православних українців.

Новоприбулі своєю кількістю 471 особа замітно підсилили невеличку громаду в Балтімор. Самі українці в Балтімор говорили: "Ви вляли свіжу кров до нашого організму і підсилили кількісно таку малу громаду. Ми просто вже вимирали".

Новоприбулі застали в Балтімор Українську Католицьку Парохію з власною церковцею та Народній Дім. Хоч ці об'єкти були невеликі, але на початок нам вистарчали.

Новоприбулі включалися у вже існуючі організації, а згодом почали закладати нові, що відповідали їх наставленню. По якомусь часі новоприбулі придбали дім на Бродвею, де примістилися Т-во Самопоміч, Федеральна Кредитова Кооператива Самопоміч, Пласт, Відділ Союзу Українок та інші. Знову інші новоприбулі придбали дім пожарної сторожі при Істерн Евеню. По переробленню там примістився 14-тий Відділ Організації Оборони Чотирьох Свобід України, Осередок Спілки Української Молоді ім. 1-го Листопада, Організація Жінок ООЧСУ, Відділ Українського Конґресового Комітету.

Не всі новоприбулі погоджувалися з дійсністю. Декотрі все ж ще вірили у поворот на свою любу Україну. Ще довший час, на Різдво чи Новий Рік, здоровили себе взаємно бажанням — чергові свята святкувати у вільній Україні.

Бажання є бажанням, а дійсність показалася іншою. Багато з тих, що ждали на поворот, вже відійшло у вічність, а ті, що залишилися, вже постарілися і доживають віку тут, на поселенню.

Марійська Дружина.

Sodality of the Blessed Virgin Mary.

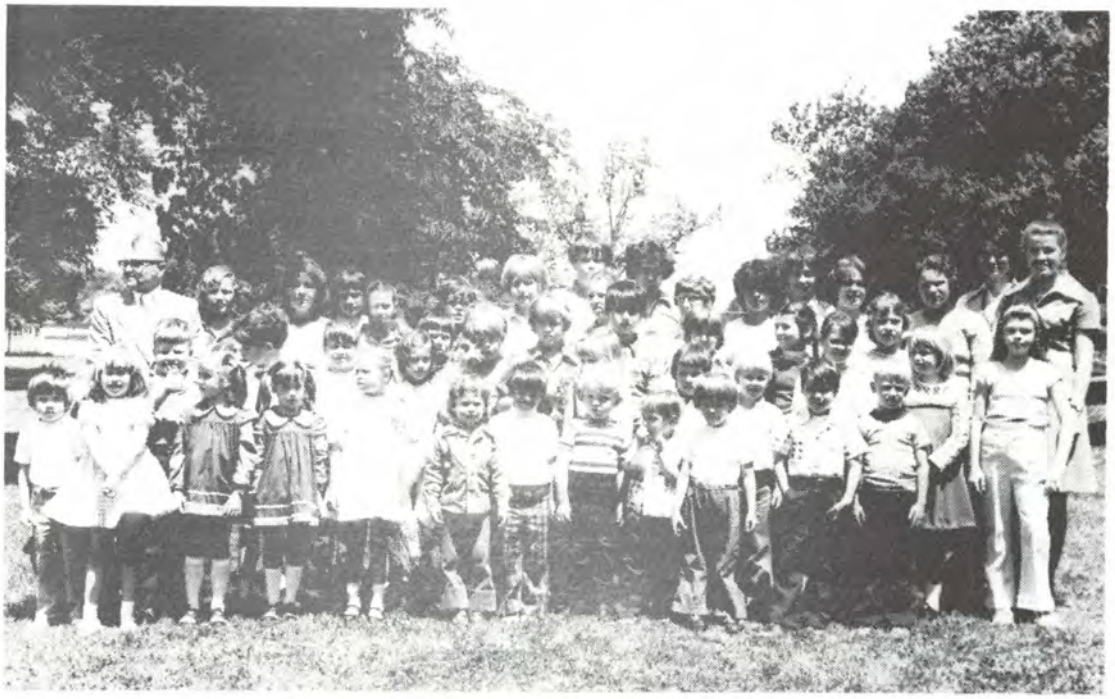

Вчителі й студенти Української Школи в 1977 р.

Teachers and students of Ukrainian School,

Historical Sketch of St. Michael's Church

General Statement:

Ukrainians, (in the past also known as Ruthenians, Rusyns, Malorusins) are a Slavic people numbering around 50 million. They inhabit Eastern Europe north of the Black Sea, and westward over the Carpathian Mountains reaching into Central Europe. At the present time, the Ukrainian land is occupied by the Soviet Union, Poland, Czecho-Slovakia, Rumania and Hungary. In addition, the Ukrainians immigrated to Yugoslavia and live around Krizhevtsy. In the West, the Ukrainians live in the United States, Canada, Australia, Germany, Netherlands, Belgium, Sweden, Brazil, Argentina, France and England. In each of the above mentioned countries Ukrainians have their churches and bishops.

Ukrainian Catholics in America

The early Ukrainians who came to America were from the territories subjugated by the Austro-Hungarian Monarchy. Several Ukrainians reached American shores during the Colonial period, but the majority of the first Ukrainian laborers arrived here after 1880. Prior to 1914, there were already 500,000 Ukrainians in the United States. According to the Baltimore News, there were 1,500 Ukrainians in Baltimore in 1913. As prescribed by canon law, the Ukrainians and their clergy were subject to the local Latin Rite bishops. However, when it became apparent that Roman Rite ordinaries had had little understanding and sympathy for Eastern Rite liturgical customs and Apostolic traditions, the Roman See appointed the Most Rev. Soter Stephen Ortinsky, O.S.B.M. in 1907 as bishop for Galician and Subcarpathian Ukrainians in the United States. In 1916 and again in 1924 Rome separated the jurisdiction of Ukrainians into Subcarpatnian with the See in Pittsburgh, and Galician with the See in Philadelphia. Unfortunately, the Pittsburgh jurisdiction now styles itself as non-Ukrainian. The Philadelphia Metropolitan province includes the Eparchy of Chicago, Illinois, and the Eparchy of Stamford, Conn. The Pittsburgh province includes the Eparchy of Parma, Ohio and Passaic., New Jersey.

Congregation Starts in Baltimore

In 1893, Ukrainian Catholics in Baltimore were organized into a congregation by visiting priests and started worshipping God in their own Eastern Rite. Homes of parishioners were used for vespers and matins, but the Liturgies were celebrated in St. Stanislaus Polish Roman Catholic Church's lower hall. Polish Franciscan priests, especially Father Josaphat Bok, helped Ukrainian Catholics by providing facilities and ministering to their spiritual needs when Ukrainian priests were not available. They baptized, confessed, married and buried Ukrainians. Many remained at St. Stanislaus for life.

In 1910, Father Zachary Orun was assigned to Baltimore. He lived at St. Athanasius rectory by the courtesy of Father Paul Sandalgi, and led two congregations, St. Michael's and SS. Peter and Paul, in Curtis Bay. His task here was not an easy one. Neither of the congregations owned any church building, nor did they have money to build. Nevertheless, he started a building program in both places. By 1911 he succeeded in completing the construction of the church in Curtis Bay. On May 16, 1912, the congregation of St. Michael purchased lots at 520 and 522 South Wolfe Street for the purpose of constructing the church. On these lots costing $1,000 and $1,590, a red brick church soon arose, built under contract. Interior work was completed by parishioners.

In August of 1913, the first Divine Liturgy was celebrated by Father Orun in the new church.

Considering the low wages of Ukrainian workers and the short period of time during which the land was purchased, rectory and the church built, the ministry of Father Orun and loyalty and faith of the people must have been extraordinary and richly blessed by God. Agnes Zacharkiw, now Kuzyk, one of two surviving original parishioners, states that donations were taken from door to door by the parish members. Everybody in the area was contacted and the results were fruitful.

Parish Chartered

The legal establishment of St. Michael's parish was recorded December 18, 1913, in Liber 7, Folios 349 through 352, in the Corporation Charter Section of Maryland in Baltimore. The official name of the parish was given as "St. Michael's Ruthenian Greek Catholic Church".

According to the charter, membership of the Corporation Board shall consist of the Bishop, the Pastor, two persons appointed by the Bishop, and two persons to be selected by the parishioners in good standing. Members of the parish were deemed to be in good standing if they complied with the laws of the church with reference to their Easter duties (confession and if they had paid their monthly dues).

On December 30, 1913, the church changed deeds of the property, dropping the name Russian. The Articles of Incorporation were amended on March 26, 1954 to the current designation, St. Michael's Ukrainian Greek Catholic Church.

Membership of St. Michael

No documents are available from 1893 to 1913. The first baptism registered in the "Registrum Baptizatorum in Ecclesia Gr. Cath. Sti. Arch. Michaelis in Baltimore" was on March 30, 1913 of Stephanium Pisz, son of Anthonio Pisz, of Krynicia, district Nowyj Sancz (Lemkiwshchina) and Barbara Marmasz, of Volycia, district of Zovkva. (A few baptisms registered in the book for 1907, 1909, 1910, 1911, 1912, were marked after 1913.) According to these secondary notations, we can assume that the following families belonged to the parish in 1907-1914: Kusyk, Cieselskyj, Popowycz, Husak, Kuchtiak, Pokorynskyj, Boyko, Farion, Karpewycz, Bukowskyj, Jureczka, Bukat, Nozub, Petriv, Moskal, Losztyn, Petryszak, Dypskyj, Kyfer, Trubka, Komarowskyj, Maszczak, Skuszko, Bodnar, Maka, Sawicki, Swierzko, Dorczak, Kasi Yanowicz, Seniuk, Yarmosz, Kutryk, Lyczuk, Rymczuk, Flizak, Kozieka, Dmytriw, Korczynskyj, Szarko, Zwatycz, Skuszha, Buknj, Batiuk, Zacharczuk, Topolnicky, Wilczynsky, Zacharko, Marmasz, Bukata, Wyroba, Krajniak, Kaczor, Kasij, Krawczuk, Kapustyj, Czyketa, Bernadyn, Jakovenko, Kasyjanin, Malko, Michalowskyj, Myslowskyj, Kolodnicky, Wolkoff, Kiryluk, Iwachiw, Suczyk, and Muchorovsky.

Of course the list of parishioners is incomplete. Listed are only the families who came to baptize their children during that period. The register of St. Stanislaus Church has not been examined for a listing of Ukrainian Catholics who were baptized there.

Page 3 of the Parish Chronicle for 1913 reveals the contribution for the building fund of these members: Nikolai Kapustij $20, Iwan Kapustij $20, Jakiw Dorosh $20, Filimon Zakharko $20, Iwan Shpatura $20, Simeon Saplywyj $20, Onufrij Spavskyj $5, Damian Zakharchuk $5, Olexa David $10, Petro Marmash $10, Josaphat Karpevych $10, Theodor Kaszczak $10, Iwan Bukowskyj $5, Kost Komarovskyj $10, Thomas Batko $5, Michael Zhejsko $15, Alex Karpa $20, Michajlo Dmytriv $5, Michael Karmazyn $10, Anton Shimanskyj $20, Ihnatij Ladna

$20, Nikolai Caryk $20, Simeon Medveckyj $25, Toma Kysak $20, Julian Dybskyj $5, Josef Durdela $30, Onufrij Kusyk $5, Michajlo Kaczmarczyk $10, Josif Semenkiw $10, Michajlo Klucznak $10, Theodore Kit $5.

Social Conditions

The overwhelming bulk of parishioners were laborers. Not many of their children went to college due to lack of financial resources. Children had to go to work early, often times at 12 and 13 years of age, to supplement their family income. Less than 2½ of the parish students went to professional schools and colleges, and they assimilated consciously in order to escape discrimination. Only 3 of them returned to the church or the Ukrainian community. The present parish intelligensia are Ukrainian born recent immigrants, or children of the Ukrainian born. Several intellectuals, sons of the old immigrants who received their education in America came to Baltimore from other states.

The number of parishioners is not available to us for any period. The parish wasn't regarded as large, nor was it considered small. However, toward the end of World War II it was marked for extinction due to the strong pressures of the melting pot attitudes supported by the government and the nativists, as well as the Latin Rite proselytism. Latin Rite bishops and priests in general never understood Eastern Rite Catholicism with married clergy, vernacular and ancient old ceremonies, prayers and liturgical customs. Mrs. Kathryn Ewanowych tells of the harsh treatment she received from nuns at St. Stanislaus School which she attended. Every time she would forget herself and make the sign of the cross with three fingers, from the right shoulder to the left as is the custom in the Eastern Church, she would be struck at the end of the fingers with a ruler by the teaching nun. Mrs. Pauline Schneider says she still has a hard time to prove to the neighboring Latin Rite priest that she is "a genuine Catholic". Contrary to the canon law's prohibition to proselytize among Catholics of the Eastern Rites, Roman Rite priests encouraged Eastern Catholics to attend their Latin parish Mass, baptize and rebaptize their children and change their rite. Because of this un-canonical work, which continues and prevails to this day, and sometimes because of nationalistic chauvinism on the part of some Latin clergy, it is now estimated that there are 5 times more Ukrainian Catholics in Roman churches in Baltimore than in Ukrainian churches.

Following World War II, the flow of new Ukrainian blood strengthened and greatly enlarged the congregation of St. Michael's Church. The Ukrainian Freedom Fighters and Ukrainian prisoners of the German extermination camps who settled here are determined to preserve their tradition, culture, language and Eastern Rite in America. Nevertheless, the old sickness is creeping in and as the post WW II immigrants are passing away, the congregation is declining. Msgr. Petro Melnyczuk, who pastored at St. Michael's for 21 years, stated that when he assumed the ministry in Baltimore in 1958, there were 350 families in the parish. When he left, in 1977, the membership list showed only 183 families. The alarming decline indicated that some American born children of the new immigrants also suffer the inferiority complex and the loss of faith. Private probings show that of those who left the church, 87 percent joined Latin parishes and the remaining remain without legal affiliation. Since WW II, 501 baptisms were administered at St. Michael's Church. No more than 32 percent of these stayed with the church, 9 percent moved to other cities, but the remaining percentage disappeared

into the sea of Latin statistics.

Desiring to stop assimilation and to preserve the Ukrainian Eastern Rite in America, approximately 90 percent of the parishioners of St. Michael's Church joined and supported the Society for the establishment of the Patriarchate in the Ukrainian Catholic Church. In fact, the Society already recognizes His Beatitude, Josif Cardinal Slipyj, as the Patriarch of the Ukrainian Church in the world. The Baltimore Patriarchal group is regarded as one of the strongest. It takes part in fund raising, promotional work and demonstrations against policies the group considers to be detrimental to the Ukrainian church and the Ukrainian nation.

The Patriarchal Society might be powerless to stop the social forces and reverse the Americanization process, but it could be a positive force in preserving the Ukrainian Eastern rite Church, culture, identity and pride even among the English speaking Ukrainian Americans.

Choirs and Cantors

Mr. Ivan Boyk- began serving as cantor and choir director under Father Orun and continued until his retirement. In addition, he taught Ukrainian language, catechism and conducted musicals and plays for the benefit of students and parishioners. He is still with us today and attends the Holy Liturgy frequently.

The present cantor of the church is John Rad. He came to America following WW II and was one of the foremost co-workers of the parish during the pastorate of Msgr. Peter Melnyczuk.

The pride and glory of the parish is St. Michael's Church Choir under the capable and prudent leadership of Dr. Dmytro Kostrubiak. He assumed the directorship of the choir in 1967. The choir consists of 40 members. It plans to record the Divine Liturgy and other sacred songs in the near future.

Church Committee

The Parish Council of Trustees functions in the church since the beginning of 1978. Andrew Chorney and Michajlo Wojtowych are elected members and Harry Kany and Myron Zuk are appointed members of the Council. Advisors to the Council and to the Pastor are: Dr. Andrij Lemischka, Semion Michajlyszyn, Stephan Poliszczuk, Mykola Turyk, Lydia Sushko, Wasyl Tatchyn, Mykola Fedarchuk and Paul Fenchak. Members of the Vestry are: Stephen Basarab, Walter Poliszuk, Wasyl Stasiuk, Michajlo Remskyj, Stephan Jaremchuk, and Wasyl Wernyj.

Twenty priests served at St. Michael's Church since 1913. They are: Father Zachary Orun (1910-1914), Father Wasyl Maniosky (1914-1914, 1921-1927, 1932-1956), Father Constantine Kuryllo (1914-1916), Father Iwan Dymych (1916-1916), Father Iwan Perepelycia (1917-1917), Father Josif Dzendzora (1917-1918), Father Timofij Wasylewych (1918-1919), Father Wolodymyr Korytowskyj (1919-1920), Father Michajil Likawskyj (1927-1929), Father Michajil Koltutskyj (1929-1931), Father Wolodymyr Tytar (1931-1931), Father Bohdan Volosyn (1946-1948, assistant), Father Wasyl Seredowych (1948-1949, assistant), Father Roman Hanas (1949-1950, assistant), Father Wasyl Sushko (1949-1953, missionary), Father Oleksander Kobryn (1953-1956), Msgr. Petro Melnyczuk (1956-1977), Father Patriarchal Mitrat Evstachij Weselowskyj (assistant in 1965-1976), Father Ivan Dornic (1977 to present).

Cemetery committee members: John Rad, Walter Poliszuk, Alex Zuk.

Technical editor of the Parish Bulletin is Klemens Babiak.

Pastoral Vision for St. Michael's Church

The present priest-administrator of St. Michael's Church, Rev. Father Ivan Dornic, STL., came here last October from the metropolitan area of Pittsburgh, Pennsylvania. He worked there half of his priestly life among the separated, so called independent Catholics who left the Church, with their priests, in 1930's over the issue of forced celibacy on the Eastern rite clergy. The Church's and Father Ivan's main goal and purpose was to bring them back to the Catholic unity.

Partially, this plan was achieved from 1964 to 1968. Over 500 fallen-away Catholics, including 6 priests, were reunited with their Holy Mother Catholic Church.

For this kind of work, considered to be missionary, Father Dornic gained experience in Czechoslovakia, serving there as a contact to the underground church, priests and bishops who functioned "illegally" as far as the government was concerned.

In America, Father Dornic is dedicated to the ministry, he calls the Christian rebirth. The fundamental doctrine of this work is man's personal relationship with Jesus Christ. If that relationship is right, we could save our souls, our country and the world from evil, suffering and destruction.

Father Ivan teaches that nothing can save us from calamity, communism and other disasters except Christ's love in us, which brings justice, equality, brotherhood and joy to all we meet and touch. The Christians are primarily spokesmen for God. They are to speak not only about the future, but also they are to recall the lessons of the past, and probe the meaning of the present for God's people. Their awareness of the will of God often may lead them to challenge the civil establishment of the day, but that should not scare them or stop them from doing God's work. Prophets and saints spoke against corruption, sin, false gods, crime, hypocrisy, deceit, envy, lust, gluttony, covetousness, sloth and exploitation. Christians must follow in their footsteps. They must bring justice and love to all. This is their call: Love your neighbor as yourself for God loves us all.

For Baltimore, Father Dornic, together with his parish Council, plans to build a new church complex that includes the church, educational facilities, hall for socials and recreation, rectory with living quarters and parish offices. The present church was built in 1913.

More important than the physical reconstruction of the parish, he contemplates rebuilding the parish community in the way of the Spirit. The Holy Spirit is that experience of God which is most personal to a Christian, is the divine spark that illumines the lives of believers and creates a legacy of Jesus--His vision of the kingdom. That vision must be applied and brought to life in the parish routine in order to grow. The ideal words of Jesus must be translated into the practical action of day-to-day survival. The vision left to the Christians is not a dead blueprint. The vision of Jesus is alive and dynamic. It grows, it is creative of new life, it breaks all boundaries and will not be confined to static situations. This vision also has power. It has the power to transform this world and to teach about the kingdom of God. It has the power of God.

In the past, the membership of St. Michael's Church declined steadily. Not much emphasis was placed upon the Holy Spirit. Now the hope of the parish is the Holy Spirit. It will guide members of St. Michael's to new achievements for the glory of God.

Promoting Ukrainian Catholicism

Paul Fenchak

Baltimore -- center of the oldest Catholic diocese in the United States -- throughout the years has played a vital role in the development and prepetuation of Ukrainian Catholicism in America. Of some twenty different Catholic rites (Melkite, Hungarian, Romania, et al.) the Ukrainian is the second largest rite in the Catholic Church after the Roman or Latin.

Before the establishment in 1912 of the first Ukrainian Catholic eparchy in America and before the development of Ukrainian Catholic seminaries **per se** here Ukrainian candidates for the priesthood studied at St. Mary's Seminary in Baltimore under arrangements completed by Rt. Rev. Soter Ortynsky and Very Rev. Edward R. Dyer, S.S., Superior of St. Mary's Seminary from 1902 to 1925.

According to the Ukrainian newspaper **Svoboda**, in 1906 its assistant editor, Zyhmont Bachinsky, resigned his position "to enter a spiritual seminary in Baltimore," namely, St. Mary's Seminary. The **St. Mary's Seminary List of the Superiors, Professors, and Students Ordained -- 1971-1916** cites Rev. John Rubynowich as having been ordained by the "Ruthenian Greek" Diocese in 1913 with Rt. Rev. Soter S. Ortynsky being the ordaining prelate. The second Ukrainian to be ordained at St. Mary's was Rev. Denis Kulmatycky in 1916. In this era Very Rev. Constantine Kuryllo of St. Michael's Ukrainian Catholic Church, Baltimore, taught Ukrainian seminarians history, law, and Oriental (or Eastern or Byzantine or Greek) rituals. Later Rev. Dr. John Perepelycia, pastor of St. Michael's, was Lector for Ruthenian students in "Ruthenian Greek Rite and Liturgy." By September of 1917 nineteen Ukrainians were enrolled at St. Mary's.

Throughout the years Ukrainian seminarians from St. Mary's frequently assisted at St. Michael's Church. Among such seminarians was Rev. Dr. Onufrey T. Kowalsky who later earned one of the first doctoral degrees in Slavic studies to be granted by Columbia University. Fr. Kowalsky authored **Ukrainian Folk Songs: A Historical Treatise** (1925).

Among the non-Ukrainian professors at St. Mary's Seminary one stands out for his interest in and analyses of Ukrainian Catholicism: Rev. Dr. John S. Cronin, S.S., author of twelve books. Fr. Cronin was twice cited by the Pope for outstanding leadership in the Civil Rights movement in America. In his lectures and writings on church history, moral decision making, and social teachings of the Church, Fr. Cronin frequently mentioned the injustices meted to Ukrainian Catholics under Bolshevist domination and he exhorted all Catholics to help Ukrainian endeavors.

As Baltimore was a center for the training of Ukrainian priests, so, too, it was a center for serving Ukrainian Catholics from places which did not have Ukrainian churches. In the book, **The Ukrainian Catholic Shrine of the Holy Family**, Washington, 1975, it is mentioned that Julian and Priscilla Tymm

beginning in the year of 1934 "attended services at St. Michael's Ukrainian Catholic Church in Baltimore, Maryland -- 40 miles distant from Washington." Older parishioners at St. Michael's remember cases of Ukrainians coming to services in Baltimore from Gettysburg or York in Pennsylvania.

If early Ukrainian immigrants were lacking in formal educational attainment because of the non-existence of educational opportunities in their European communities they did possess an abundance of religious devotion in the spirit of "The earth is the Lord's and the fullness thereof." The honest and hard-working immigrants with little money, no security, and with linguistic hardships were sustained by their devotion to the Church.

In Baltimore Ukrainians were transplanted from an agrarian to an industrial sociology, yet with the help of their Catholic Polish cousins they immediately began to hold Ukrainian services in the basement of St. Stanislaus Church until the time when St. Michael's was completed in 1913. By this time throughout America the urge to build Ukrainian Catholic parishes was beginning to be complemented by various Ukrainian Catholic clerics who had studied at St. Mary's Seminary in Baltimore.

Alex Zuk, born in Dubcha (near Jaroslav), Ukraine, arrived in the United States in 1912 at the age of seventeen. His was a family of blacksmiths and carpenters in an agricultural area of Ukraine. He recalls how some of his landsmen walked for an hour or so to attend Church in Europe. Yet in his work in America, which sometimes called for him to travel throughout the world, he was not always able to be present to provide transportation for his children at attend St. Michael's Ukrainian Catholic Church in Baltimore, so the children attended religious education classes at a Roman Catholic Church near his home. He tells with gratitude how the Roman Catholic priest who instructed his children provided the transportation for Fr. Wasyl Maniosky to come to his home to complete the arrangements for his children to receive their first Holy Communion at St. Michael's.

Mr. Zuk remembers the many contributions to St. Michael's by Ukrainian lay Catholics such as John Boyko, Nick Shulka, Hryhory Shulka, Joseph Prymak, among many others. Mr. Boyko served as cantor, teacher of Ukrainian language and cultural classes, and as an assistant in many other ways. Nick Shulka not only donated paint for the Church but applied it himself. A grocer, he contributed food to needy families as did his uncle, Hryhory, another grocer. Joseph Prymak, as Mr. Boyko, often took time from his work to assist in the development of the Church.

An accomplished machinist and carpenter, Mr. Zuk was instrumental in having stained glass windows installed at St. Michael's during World War II when it was difficult to obtain objects of steel. His improvization and workmanship helped complete the project during the pastorate of Rev. Wasyl Maniosky.

In a charitable vein Mr. Zuk ponders why some Ukrainian families do not attend Church but are very decent people. This he attributes to parental discipline based on reason. Though St. Michael's has lost members, Mr. Zuk is pleased that some are returning to their Ukrainian religious roots and he credits the Ukrainians who arrived after World War II for important contributions.

In America it's complicated according to Mr. Zuk. He, though fluent in English, observed his Catholic religious experiences in the Ukrainian language regardless of the particular Catholic Church he may have attended throughout the world. Wherever, he does not genuflect and practices the

profound metany instead while making the sign of the cross three times in the Byzantine tradition. He knows a person, who though born and educated in America, cannot confess in English but yet receives absolutions in English from priests who do not understand her Ukrainian.

The answer he states lies in faith. Faith without flamboyance; faith of the type that in his agrarian Ukraine would resound of "The earth is the Lord's and the fullness thereof."

Higher education will help preserve Ukrainian Catholicism as more Ukrainian American teachers, artists, and lawyers are produced. Crime, Mr. Zuk contends, needs not be connected with poverty, but there is a connection between a low crime rate and religious training. In the end of education, manufacturing, business, etc., man only proposes -- God disposes. And he believes God will reward Americans in Baltimore who preserve their Catholic Church, St. Michael's Ukrainian.

Парохіяни Церкви св. Михаїла, учасники паради Американського Дня

Parishioners of St. Michael's take part in the American Day Parade

З річного попису учнів УМІ-Відділ Балтімор. Сидять зліва на право: п. Лідія Шав'як, керівник Відділу, о. Петро Мельничук, балтіморський парох, проф. Ярослав Лабка, вчитель кляси скрипки.

Sister Mary Michael
OSBM Native of Balto.
St. Michael's U.C.Church

БЮЛЕТЕНЬ

УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ СВ. МИХАЇЛА
В БАЛТИМОР, МД.

524 S. Wolfe St. Baltimore, Md. 21231 (301) 675-7557

о. мгр Іван Дорнич – адміністратор, др Дмитро Коструб'як – диригент хору, Іван Рад – дяк,
Климентій Баб'як – технічний редактор і перекладач

BULLETIN

ST. MICHAEL'S
UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

524 S. Wolfe St. Baltimore, Md. 21231 (301) 675-7557

Rev. Ivan Dornic, STL., Rector, Dr. Dmytro Kostrubiak, Choir Director, John Rad, Cantor
Klemens Babiak, Associate Editor

①

②

③

Свячення пасок в 1978 р. Святять о. Дорнич, о. Зенон Злочовський, гість з Польщі

①

②

③

①

②

③

①

②

③

④

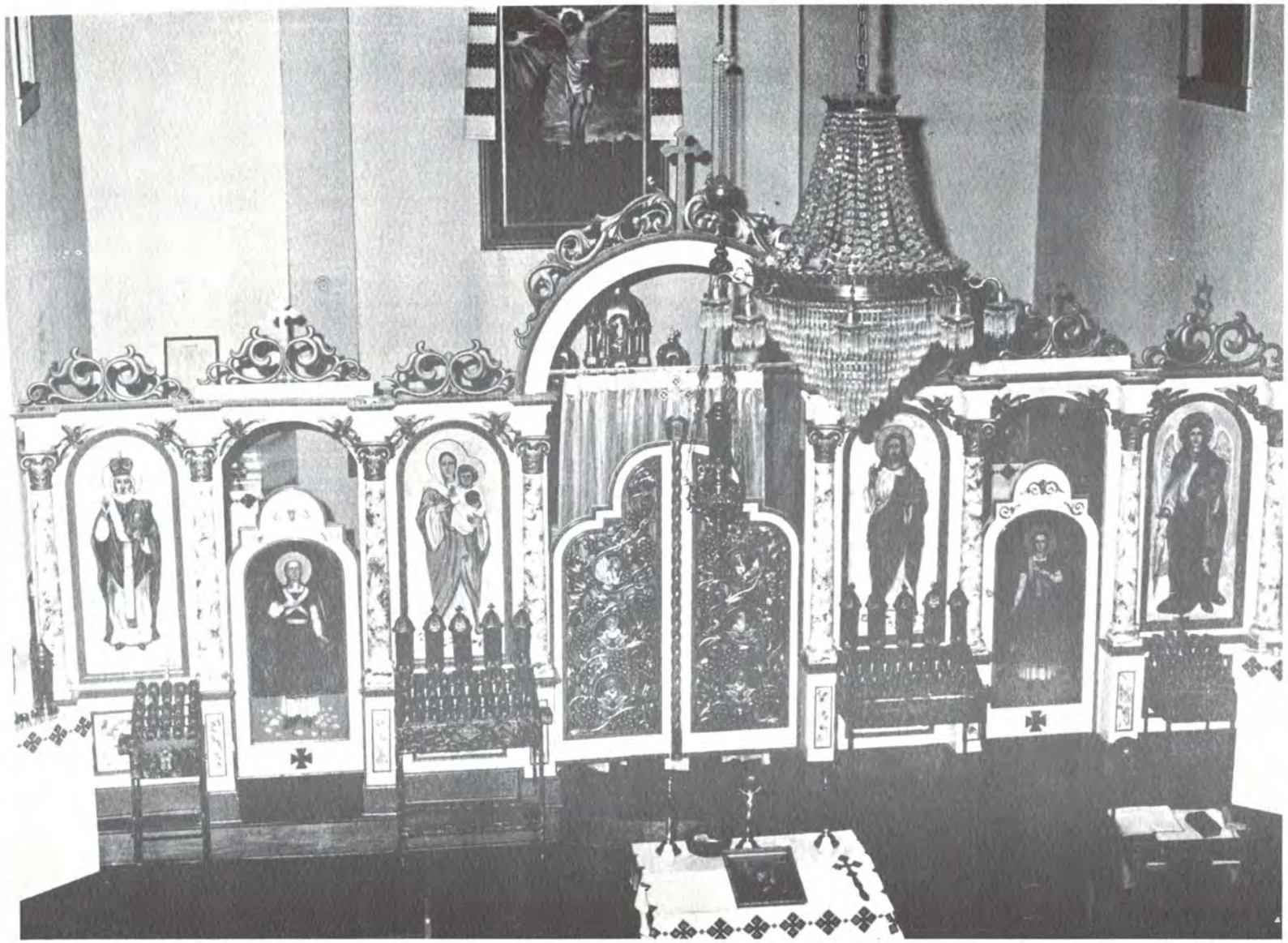

Іконостас церкви св. Михаїла

Iconostas of St. Michael's Church

ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

вітає

Українську Католицьку Громаду Балтимору із 65-літтям існування
Української Католицької Церкви св. Архистратига Михаїла,
як рівнож вітає усю
Українську Громаду у 85-ті роковини її посе.ення.

Хай свідомість великої відповідальности перед сестрами та братами, які живуть і працюють в поневоленій Україні, як і перед пам'яттю та інтенціями українців — піонерів, що трудилися тут, дасть всім нам силу і наснагу продовжувати працю в лоні Помісної Української Католицької Церкви, задержати живими рідну мову та рідні традиції для добра нашої спільности в діяспорі і в Україні.

УККА координує діяльність Українських Громад в Америці, інформує американський політичний світ про поневолення Українського народу, намагається обороняти національні та людські права братів та сестер в Україні, дбає про добре ім'я України в Америці. Тому піддержуйте УККА, зложіть Ваш Національний Даток — не стійте осторонь, не послаблюйте його праці!

Микола Турик
секретар

Андрій Чорний
скарбник

Богдан Саламаха
голова

Congratulations and Best Wishes
to the Ukrainian Community on the 65th Anniversary
of St. Michael's Ukrainian Catholic Church
and on the 85th Anniversary of the Ukrainian settlement in Baltimore.

Let the awareness of our great responsibility toward our brothers and sisters in enslaved Ukraine and the memory and intentions of the brave Ukrainian pioneers in America guide us in our efforts within the Pomisna Ukrainian Catholic Church to preserve our language and heritage for the good of the Ukrainian community in the free world and in Ukraine.

UCCA coordinates the activities of the Ukrainian communities in America, informs the American political world about the enslavement of our brothers and sisters in Ukraine, strives to defend national and human rights in enslaved Ukraine, endeavors to maintain the good name of Ukraine in America. None of us should remain outside the organized Ukrainian life in America. Contribute to the Ukrainian National Fund. All the successes of the UCCA are also your successes!

Ukrainian Congress Committee of America, Baltimore Branch Bohdan Salamacha — Chairman, Andrey Chorney — Treasurer, Mykola Turyk — Secretary.

Долучуємось до української спільноти в Балтимор, щоб з нагоди ювілейних святкувань парохії св. Архистратига Михаїла спільно і святочно відмітити 85-ліття українського поселення в Балтимор та 65-ліття зорганізованого релігійного життя — заснування парохії.

В синівській покорі та відданості вітаємо голову Української Помісної Католицької Церкви, Його Блаженство Патріярха отця Йосифа І-шого.

Вітаємо Владику Митрополита Кир Йосифа, враз із українським єпископатом та священством американської провінції.

Вітаємо Всечеснішого Отця Івана Дорнича нашого пароха з родиною, всіх мирян парохії св. Михаїла та бажаємо Божих ласк і Благословення Господнього для дальшої праці на майбутнє.

Управа і членство
59-го Відділу Союзу Українок
в Балтимор

Секретар
Ганна Самутин

Голова
Анна Стельмах

14-ИЙ ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ В БАЛТИМОР

вітає Українську Громаду та Українську Католицьку Парохію св. Михаїла в Балтимор з нагоди подвійного ювілею (85-ліття українського поселення та 65-ліття парохії) та складає сердечні побажання великого успіху в майбутньому, щоби затримати свій обряд і традиції. Нехай Всевишній благословить та дасть нам сил для дальшої праці на добро нашої церкви і народу, у вірній службі Богові, Української Католицькій Церкві під проводом Патріярха Йосифа і та українському народові.

За Управу 14-го Відділу ООЧСУ в Балтимор:

Володимир Стельмах
голова

Василь Тимюк
секретар

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ 14-ГО ВІДДІЛУ ООЧСУ В БАЛТИМОР-КУРТІС БЕЙ

Українське життя в Балтимор після Другої світової війни зосереджувалося здебільша біля українських католицьких церков: св. Михаїла і св. Петра і Павла. Тоді існували такі світські організації: Українсько-Американський Демократичний Клюб, Українсько-Американські Католицькі Ветерани, відділи Українського Народного Союзу, Провидіння, Народньої Помочі, Робітничого Союзу, Союзу Українок, Горожанський Клюб та ін.

З прибуттям до Америки нової української еміграції пожвавилася акція ширення правди про Україну і Її оборони. Інформацію про геройські дії У.П.А. серед української спільноти й англомовного світу повела на початку 40-их років Головна Управа ООЧСУ в Ню Йорку.

В основу ідеологічної платформи ООЧСУ лягли чотири головні засади Атлянтійської Хартії: свобода слова, свобода совісти, свобода від страху і свобода від злиднів. Це принципи, які лягли в основу американської демократії. Засади праці ООЧСУ спиралися на ідейності Воюючої України: ОУН, УПА, УГВР, АБН. Діяльність ООЧСУ розгорталася і незабаром постали численні відділи ООЧСУ. Прихильники тих ідей спершу заснували Осередок СУМА ім. 1-го Листопада в Балтимор 22 січня 1950 р., розпочинаючи виховну працю серед української молоді.

Ініціятивний комітет, по належній підготовці, скликав Загальні Збори, які відбулися 14 травня 1950 р. в приміщенні Укр. Катол. Церкви в Куртис Бей. Заг. Збори вибрали першу управу в такому складі: голова — Ільницький Володимир, заступник — Мацкула Іван, секретар — др. Ярослав Бернадин, організаційний реф. Юзенів Лев, фін. реф. — Щербак Іван, 2-ий фін. реф. Баб'як Клим, члени управи: Ганас Олександер, Максимович Степан та Войтович Петро. Присутних на Зборах 23 особи. Оснований відділ приступив негайно до дуже активної праці, та повів широку акцію приєднування членів (за весь час приєднано 54 члени); кольпортував видання Гол. Управи ООЧСУ та Ліги Визволення України. Важливіша праця відділу від початку існування: переводити коляду на Визвольний Фонд, улаштовувати національні й розривкові імпрези, відзначати національні дати імпрезами. Відділ зорганізував хор ООЧСУ, який проіснував 25 років. Найважливішою подією відділу було посвячення організаційного прапора і святкування 10-ліття відділу.

Усім добре відомо, що початки праці тяжкі. Не було своєї власної "хати", свого дому, де була б своя воля та правда. Найбільше важливою подією було, що ООЧСУ і СУМА спільно купили дім пожежної сторожі дня 6 грудня 1966 р. Дім потребував повної перебудови, тому завзято бралися до праці члени ООЧСУ і СУМА. До року дім був вже перебудований і відтоді служить для Організацій Українського Визвольного Фронту в Балтимор, для яких, за словами Тараса Шевченка, "в своїй хаті своя правда."

Заходами і стараннем членів ООЧСУ засновано відділ ОЖ ОЧСУ 30 червня 1973 р.

Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА ім. 1-го Листопада спільно відсвяткували ювілейним бенкетом 25-ліття свого існування 30 листопада 1975 р. Сьогодні відділ нараховує 40 членів.

З цього короткого переліку праці балтиморського відділу ООЧСУ видно, що він оправдав своє існування, присвячуючись так потрібній праці і тому ця організація заслуговує на піддержку всього українського громадянства Балтимору.

Володимир Стельмах

УПРАВА ДОМУ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

і зорганізоване в ньому членство
УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ МІСТА БАЛТИМОР
щиро вітають нашу Парохію Св. Михаїла з нагоди 65-ліття та молять Всевишнього, щоб всі ми, під проводом Їх Блаженства Патріярха Йосифа І, об'єднані християнською любов'ю, здійснювали наші релігійні і національні бажання на добро многострадального українського народу.

Дім Української Молоді, куплений 6 грудня 1966 р., перебудований силами й коштом членів Організацій Українського Визвольного Фронту, являється під теперішню пору найбільшим і найкращим домом, на який спромоглася, від початків свого існування до цього часу, українська громада міста Балтимор та служить для цілої громади, без різниці ідеологічних поглядів та релігійної приналежности. Віримо, що ціла наша громада є горда за Дім Української Молоді і надалі буде користати з його приміщень на добро всієї нашої громади.

За Управу Дому Української Молоді

Андрій Чорний
голова

Адам Ціздин
секретар

Климентій Баб'як
касієр

пласт

організація української молоді

СТАНИЦЯ В БАЛТІМОРІ

В пожежах всесвітніх, у лунах кривавих,
Під громом гармат, у важкій боротьбі,
На лицарську честь і на предківську славу
Вітчизні обіти складаю такі:

Плекатиму силу і тіла, і духа,
Щоб нарід мій вольним, могутнім зростав,
Щоб в думах журливих неволлячча тута
Замовкла, а гордо щоб спів наш лунав.

Красу я і щастя по всій Україні
Ширитиму, власний забуду свій труд,
Щоб чола розхмарив і випрямив спини,
Щоб зір зник до неба відроджений люд.

Я працю й невдачі, всі злидні й недолю
Приймуу як завдання великої ври,
З життям поборюсь, як з трудами у полі,
Мину обережно зрадливі яри.

А летом вріл скоба під хмари полину
І бистро розгляну всю землю мою,
Промірю терністі шляхи України,
До щастя Вітчизну мою поведу.

ПРИСВЯЧУЄМО НАШИМ СЕСТРАМ І БРАТАМ

на Україні які терплять і очікують кращого дня

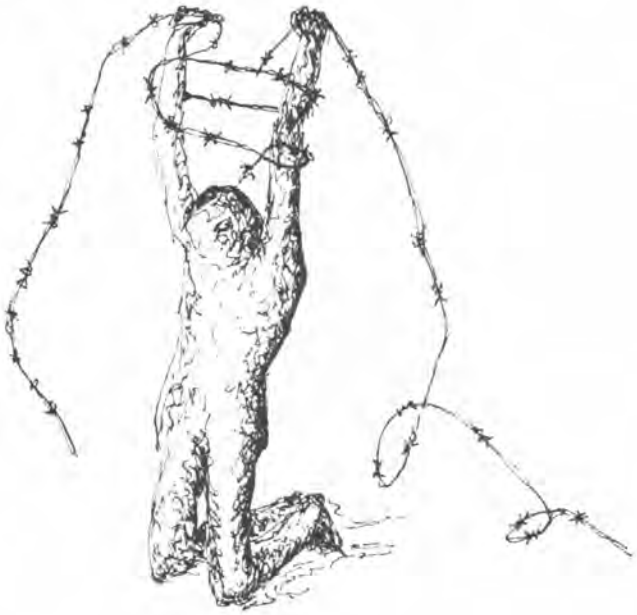

U.N.W.L. OF A.
C U Y
A

115 Відділ Союзу Українок Америки
Балтімор, Мд.

THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

BRANCH 115
BALTIMORE, MARYLAND

Вітаємо Українську Католицьку Парохію
св. Михаїла в Балтіморі
з її 65-літнім ювілеєм
і
бажаємо якнайкращих успіхів
у вірній службі
Богові, Українській Помісній Католицькій Церкві

об'єднаній під проводом
Її Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого
і українському народові

"САМОПОМІЧ" ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

в БАЛТІМОРІ

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

to

THE PASTOR AND PARISHIONERS

ON THE 65th ANNIVERSARY

of

ST. MICHAEL'S UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

in BALTIMORE, MARYLAND

MAY THE LOYALTY TO YOUR PARTICULAR UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH
AND YOUR PRIMATE — HIS BEATITUDE PATRIARCH JOSYF SLIPYJ
ABIDE WITH YOU FOR EVER

"SELF RELIANCE" BALTIMORE FEDERAL CREDIT UNION
239 S. Broadway, Baltimore, Md. 21231
Tel. 732-3062

Щиросердечний привіт та побажання Божого Благословення
від
Союзу Українців Католиків в Америці "Провидіння"

одинокої української католицької братсько-забезпеченевої організації в ЗСА.

"Провидіння" служило українським громадам понад 65 літ:
— дає низько-процентові позички релігійним і народним установам
— дає допомогу потребуючим членам
— дарує на загальні цілі

"Провидіння" видає різні роди обезпеченевих грамот відповідно до потреби кожного.

Читайте і передплачуйте орган "Провидіння" український католицький щоденник "Америка" та тижневе англомовне видання. Низька передплата.

Вступайте в члени "Провидіння" та будьте горді, що продовжуєте працю Ваших предків.

Звертайтеся до секретарів у Вашій місцевости або пишіть прямо до головної канцелярії.

God's Choicest Blessings and Best Wishes
From
The Providence Association of the Ukrainian Catholics in America,
The only Ukrainian Catholic Fraternal Organization in the U.S.A.

The Providence Association has served the Ukrainian Communities for over 65 years.
BY — granting low interest rate mortgage loans to religious and national institutions.
— giving aid to its needy members.
— donating for worthy causes.
The Providence Association issues various types of insurance certificates to suit everyone's needs.
Read and Subscribe to the Organ of The Providence Association — "America", Ukrainian Catholic newspaper and the weekly English edition. Subscription rates are nominal.
Join this Organization and be proud to continue the heritage of your forefathers.
Contact our secretaries in your locality or write direct to the Home Office.

817-19 N. Franklin Street, Phila., Pa. 19123
Telephone Area Code 215/627-4993 627-4984

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

найстарша й найбільша братська забезпеченева організація українців в Америці

складає

найщиріші побажання якнайкращого розвитку українській організованій громаді Балтимору з нагоди 85 — ліття поселення українців у цьому місті та такі ж самі побажання Українській Католицькій Церкві св. Михаїла з нагоди її 65-річчя.

Запрошуємо

всіх членів української організованої громади, які ще не є членами УНСоюзу, забезпечитися в ньому, щоб збільшити своє забезпечення та спільно працювати для добра нашої церкви і народу.

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

30 Montgomery Street

Jersey City, N.J. 07302

УПРАВА ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
БАЛТИМОР, МД., ВАШИНҐТОН, Д.К., ВІРДЖІНІЯ
ВРАЗ З ВІДДІЛАМИ: 15, 34, 55, 81, 260, 290, 320, 337

складає

найсердечніші побажання з нагоди 85-ліття поселення та 65-літнього Ювілею Української Католицької Парохії св. Михаїла в Балтимор.
Бажаємо добра і згоди в нашій громаді та дальших успіхів в нашій праці для добра церкви і українського народу.

За Управу:

Д-р Богдан Ясінський
голова

Іван Малко
скарбник

Осип Зинюк
секретар

OUR MOST SINCERE CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

TO THE PASTOR AND PARISHIONERS ON THE 85th ANNIVERSARY

OF THE UKRAINIAN SETTLEMENT AND 65th ANNIVERSARY OF THE

UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH IN BALTIMORE.

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION'S DISTRICT BRANCHES
IN MARYLAND, D.C. & VIRGINIA.
Branches: 15, 34, 55, 81, 260, 290, 320, 337.

Спортовий привіт та найщиріші побажання
від

Українського Відбиванкового Клюбу

Ігор Витковитський
Ігор Гадзаман
Аркадій Зінкевич
Віталій Зінкевич
Роман Книш
Іван Качанюк
Іван Корж
Юрко Котик
Михайло Кулинич
Данило Купчик
Роман Михайлишин
Михайло Олексюк
Стефан Чорний
Петро Олійник
Данко Пащин
Орест Поліщук
Роман Стельмах
Орест Стецьк
Влодко Телюк
Александер Траска
Михайло Федарчук
Тарас Хархаліс
Олег Хома
Юрко Чапельський
Остап Чорний
Андрій Чорнодольський

On the occasion of the 85th Anniversary of the settlement of the Ukrainian American community and the 65th Anniversary of St. Michael's Ukrainian Catholic Church and in memory of all the Pioneers who were instrumental in making this possible with their undying Love and Devotion to God and country we extend our most Sincere Congratulations and Best Wishes. May Our Lord bless all our efforts and undertakings abundantly.

From the Families of
Mrs. Barbara Pise
Mr. and Mrs. George Evanowich
Mr. & Mrs. John Malko
Mr. & Mrs. George J. Schaible

З нагоди 65-ліття Парохії св. Михаїла складаємо сердечні ґратуляції і просимо Божого Благословення для дальшо праці у вірній службі Богові, Українській Католицькій Церкві та Українському Народові.

Від Родини

Варвара Пиш

Григорій Іванович

Іван Малко

Юрій Шайбл

НАЙСЕРДЕЧНІШІ ПОБАЖАННЯ
З ПРИВОДУ ПОДВІЙНИХ ЮВІЛЕЇВ

О. МОНС. ПЕТРО МЕЛЬНИЧУК
бувший парох

Ґратуляції

і

найкращі побажання

з вдячністю згадуємо наших приятелів
що привітали нас в Балтимор:

О. Василь Маньовський
П. Юлія Маньовська
П. Софія Красій

П. Віліям Реннер
П. Марія Реннер
П. Тіллі Саплива

МИ ПРИБУЛИ 1949 **СТАЛИ ЧЛЕНАМИ ПАРОХІЇ: ЛЮТИЙ 1950**

МИХАЙЛО ТИМ'ЮК
АННА ТИМ'ЮК

ДІТИ: **ВАСИЛЬ ТИМ'ЮК М.Ф.**
МАРІЯ ТИМ'ЮК
ДАРІЯ ТИМ'ЮК

"Z NAMY BOH"

CONGRATULATIONS
AND
SINCERE BEST WISHES

WE WISH TO MAKE THIS DEDICATION IN MEMORY OF
OUR LOVING PARENTS, JOHN & PAULINE POLISZUK
PIONEERS OF THE UKRAINIAN CATHOLIC
CHURCH IN AMERICA

ETERNAL THANKS TO THEM FOR GUARDING OUR PRECIOUS RITE,
CULTURE AND HERITAGE. THEY PASSED ALL THIS ON TO US
AND THE GENERATIONS TO FOLLOW.

ANNE &
HARRY
KANY

JOHN &
WANDA
POLISZUK

WALTER W. &
MILDRED
POLISZUK

AND GRANDCHILDREN
"MNOHAYA LITA"

IN LOVING MEMORY
OF DEAREST PARENTS
MR. & MRS. PETER & ANNA BALKO
FROM LOVING DAUGHTERS

CONGRATULATIONS & BEST WISHES

A P R ASSOCIATES, INC.

Surveyors and Engineers

7112 Darlington Drive
Baltimore, Md. 21234

In Remembrance of this Anniversary
I wish to Dedicate this Occasion
to my
FATHER and MOTHER

George Lewko

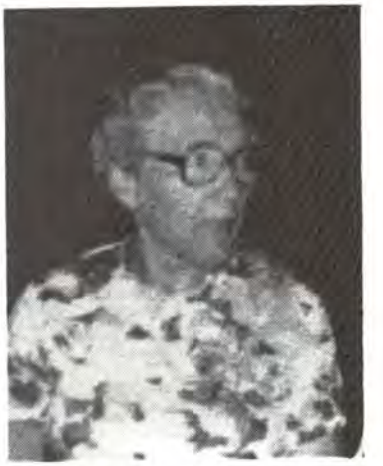

Anna Lewko

For Their Work and Everlasting Faith
to the
St. Michael's Ukrainian Catholic Church
From Their Son
Alexander

Sincerest congratulations on this
Most glorious occasion

МНОГАЯ ЛІТА

Given in Loving Memory
of our parents
Andrew W. and Martha Korczynski (Smulski)
Who settled in Curtis Bay in 1913
Later moved to Baltimore in 1926

Thanks Dear Parents for all
your love and sacrifices

ВІЧНАЯ ПАМ'ЯТЬ

Your Sons and Daughters

IN LOVING MEMORY OF:

FATHER: — **THEODORE ZACHARCHUK**

UNCLE: — **DAMIAN ZACHARCHUK**

AUNT: — **MICHAELENA ZACHARCHUK**

AND ALSO

IRENE AND JOHN SZPATURA

AND

PIONEERS OF ST. MICHAEL'S

LIVING MEMBERS:

MOTHER: — **HELEN**

BROTHERS: — **JOHN & MICHAEL**

SISTER: — **SOPHIE AND FAMILY**

MARY ZACHARCHUK

Building inroads to the future for nearly 100 years.

Maryland's largest savings and loan association invites you to save at Loyola Federal where savings are protected by the association's reserves of over $75 million . . . the largest of any association in Maryland. In addition, funds are insured by an agency of the Federal government.

LOYOLA FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Main office:
1300 N. Charles at Preston, Baltimore, Maryland 21201

BEST WISHES ON YOUR 65th ANNIVERSARY

INTEREST IS BUILDING AT HIGHLAND

EQUAL HOUSING OPPORTUNITY

Interest Penalty for Early Withdrawals on Certificates

FSLIC

HIGHLAND FEDERAL hf
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

MAIN OFFICE 5900 Eastern Ave., Balto., Md., **342-4060**
FRANKFORD OFFICE Frankford Plaza Shopping Ctr., Balto., Md., **488-6500**
SEVERNA PARK OFFICE 569 Benfield Rd. at Jumpers Hole Rd., Severna Park, Md., **647-9333**
PUTTY HILL PLAZA OFFICE Putty Hill Plaza Shopping Ctr., 7970 Belair Rd., Balto., Md., **882-9100**

Congraulations on the 65th Anniversary of
St. Michael's Ukrainian Catholic Church
in Baltimore, Maryland

LILLY & ZEILER, INC.
FUNERAL HOME
ESTABLISHED 1908

1901 Eastern Ave.
327-1442

700 S. Conkling St.
342-1222

Найщиріші Побажання
з нагоди Юбилеїв

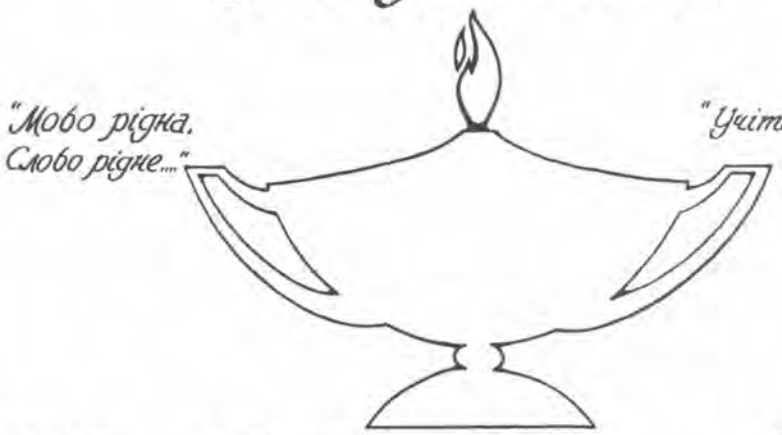

Школа Українознавства при У.К.К.А.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ
В АМЕРИЦІ, ІНК.,

що вирощує професійних музик і співаків, які репрезентують і пропаґують скарби української музичної культури в міжнародному музичному світі,

в і т а є

з 65-річчям Українську Католицьку Церкву св. Михаїла в Балтіморі, при якій ставив свої перші кроки БАЛТІМОРСЬКИЙ ВІДДІЛ УМІ.

ОБ"ЄДНАННЯ ЖІНОК
ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
Відділ в Балтимор
вітає
УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ І ПАРОХІЮ СВ.МИХАЇЛА
з нагоди ювілею
85-ліття поселення українців у Балтимор і
65-ліття заснування Української Католицької Церкви
св. Михаїла
та складає найкращі побажання дальших успіхів

За Управу:

Марія Стельмах
голова

Анна Ціздин
секретар

Найщиріші побажання з нагоди 65-ліття парохії св. Михаїла
від
65 Відділу Українського Братського Союзу
ім. Тараса Шевченка в Балтимор, Мд.

65-ий Відділ Українського Робітничого Союзу ім. Тараса Шевченка зорганізував 16 липня 1911 р. Стефан Топольницький. Відділ складався тоді з 8 членів, а саме: С. Топольницький, М. Яєчник, М. Палій, Д. Захарчук, Д. Кудрик, Ю. Бабінич, А. Пуза і Й. Косаковський. Пізніше, до 1918 р. було у відділі 27 членів.

Організатор відділу Стефан Топольницький був родом з зеленої Буковини. На жаль не маємо його дати і місця уродження. Помер дня 15 липня 1966 р. на 84 році життя. Цих кілька слів про нього присвячуємо йому на вічну пам'ять.

XIX Конвенція У.Р. Союзу в червні ц. р. змінила назву на "Український Братський Союз".

За 65-ий Відділ У.Б.С. в Балтимор, Мд.

Теодор Никула **Василь Богдан** **Володимир Бойко**

З нагоди Ювілейних Святкувань нашої парохії
клонимо голови перед

Його Святістю Блаженнішим Патріярхом Отцем Йосифом

Вітаємо:
Владику Митрополита Кир Йосифа,
ввесь Епископат Помісної Української Католицької Церкви,
невтомного о. мгр. Івана Дорнича з Родиною
ввесь Божий люд згуртований при храмі св. Михаїла в Балтимор
і бажаємо:
Божого благословення в задумах і праці для добра нашої
Церкви, народу і громади

Др. АНДРІЙ, ЛІДА І ІГОР ЛЕМІШКИ

З нагоди 65-літнього Ювілею Української Католицької Парохії св. Михаїла в Балтимор

сердечні ґратуляції

та бажання якнайкращих успіхів для добра Української Церкви і Українського Народу.

Д-р Микола Ласійчук — дентист

Канцелярія: 2316 E. Baltimore St.
Baltimore, Md. 21224

Tel. 342-7643

З нагоди ювілейних святкувань привіт та щирі побажання всебічного розвитку та успіхів у праці на славу Богові, на добро Помісної Української Католицької Церкви під проводом Їх Святости Патріярха о. Йосифа і на добро українського народу

КЛИМЕНТІЙ, ІВАННА І МАРКІЯН БАБ'ЯК

Священним обов'язком кожного українця є зробити все можливе, щоб передати наступним поколінням живими українські релігійно-національні традиції та українську мову, щоби "українському роду не було перерву".

Сердечний привіт і побажання Українській Католицькій Парохії св. Михаїла та Українській Громаді в Балтимор!

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ "СЛОВО"

Іванна і Климентій Баб'яки

"SLOVO" UKRAINIAN BOOKSTORE
1828 Fleet Street
Baltimore, Md. 21231
Tel. 342-4240

рік основ. 1956

Привіт читачам Церковного Бюлетеня!

Климентій Баб'як — технічний редактор Бюлетеня і його перекладач на українську мову.

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ
бл. п. Олекси Сідляк
що в 1949 р. прибув до Фолстон, Мд. (спонзор: Гавард Скорфф)
та в 1950 р. поселився в Балтимор, Мд.

МИХАЙЛИНА СІДЛЯК
МАРІЯ І ОРЕСТ ПОЛІЩУК
ЛЮБА І РОМАН ІВАШКО
МИХАЙЛО І ЕВГЕНІЯ СІДЛЯК

Best Wishes
For a
Joyous Celebration
Barbara A. Mikulski, M.C.

SENATE OF MARYLAND

ANNAPOLIS, MARYLAND 21401

CORNELL N. DYPSKI
638 S. DECKER AVENUE
BALTIMORE, MARYLAND 21224

"MNOHAYA LITA" "GOD'S CHOICEST BLESSINGS"

FROM

SISTERHOOD OF THE ANNUNCIATION OF THE BLESSED VIRGIN MARY
BALTIMORE, MARYLAND

PAULINE SCHNEIDER — PRESIDENT
TILLIE SAPLIWAY — PAST PRES.

LUBA RAD — SECRETARY
ANNE KANY — TREASURER

ESTABLISHED 1919

MARY TUREK — FIRST PRESIDENT

IN MEMORY OF

ZACHARY & TILLIE PRODANCHEK

SON GEORGE &
FRANCES PRODANCHEK
& CHILDREN

OUR VERY BEST WISHES AND CONGRATULATIONS

NA MNOHAYA LITA

THE KOSCIUSZKO PERMANENT LOAN & SAVINGS ASSN.

1635 Eastern Avenue
Baltimore, Md. 21231

Earn 6.54% yield on regular, insured passbook savings (based on 6.25% annual dividend)

Mail your deposit or call for details.
High-yielding certificates also available.

ALL ACCOUNTS INSURED TO $40,000
BY MD. SAVINGS-SHARE INSURANCE CORP.

Open an account by mail

Sharon
BUILDING & LOAN ASSOCIATION

Zell C. Hurwitz
President

CENTRAL OFFICE
232 N. LIBERTY ST.
BALTIMORE, MD. 21201
PHONE (301) 685-1220

OWINGS MILLS OFFICE
11312 REISTERSTOWN RD.
OWINGS MILLS, MD. 21117
PHONE 356-3100

BEL AIR OFFICE
10 N. TOLLGATE RD.
BEL AIR, MD. 21014
PHONE 879-3334

INSURED

9000 PULASKI HIGHWAY
at Martin Boulevard

BALTIMORE, MARYLAND 21220

Telephone 686-8500

THE NEW EASTWIND PROVIDES YOU WITH CATERING SERVICE FOR BOTH ON AND OFF PREMISE WORK.
FOR YOUR NEXT: WEDDING, ROAST, ANNIVERSARY, CONFIRMATION, CRAB FEAST, CHRISTMAS PARTY, OR JUST A GET TOGETHER WITH FRIENDS HAVE YOUR NEXT AFFAIR WITH "THE NEW EASTWIND".

M. F. Sadowski & Sons Funeral Home

Established 1890

1808 Eastern Avenue
Baltimore, Maryland 21231
342-5854
Michael A. Sadowski

CONGRATULATIONS
&
BEST WISHES

MONTGOMERY WARD
CATALOG SURPLUS STORE

515 S. Haven Street
Baltimore, Md. 21224

BEST WISHES!

MIDTOWN SAVINGS AND LOAN ASSN., INC.

MEZZANINE — COURT SQUARE BUILDING

BALTIMORE, MARYLAND 21202

"Collinwood"

12-34th Street Ocean City, Md. 21842

Cottages and Apartments

Moderate Rates — Ocean Side
Complete One, Two & Three Bedroom Units
SPECIAL OFF-SEASON RATES

Mrs. Anne Bodnar Collins *Phone (301) 289-7830*

Visit "Hirams" General Store

Управа Т-ва За Патріярхальний Устрій Помісної Української Католицької Церкви
і зорганізоване в ньому членство міста Балтімор
щиро вітають

Парохію св. Михаїла з нагоди її 65-ліття та молять Всевишнього, щоб всі ми під проводом Їх Блаженства Патріярха Йосифа 1-го, об'єднані християнською любов'ю, здійснювали наші релігійні і національні бажання на добро многострадального українського народу.

Семен Михайлишин секретар | **Петро Войтович** голова | **Емануїл Притула** скарбник

ЩИРОСЕРДЕЧНІ ҐРАТУЛЯЦІЇ
з нагоди 85-ліття українського організованого поселення та 65-ліття Української Католицької Церкви св. Михаїла в Балтимор
НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ
дальшого розвитку та успіхів у праці для добра Помісної Української Католицької Церкви під проводом Їх Святости Патріярха Йосифа І, та для добра українського народу.

66 Відділ С.У.К. "Провидіння" в Балтимор, Мд.

Василь Татчин предсідник | **Василь Будько** заступник предсідника | **Микола Турик** секретар

Українська Народна Поміч,
Відділ 156 ім. Ольги Басараб в Балтимор

вітає Українську Католицьку Парафію св. Михаїла в Балтимор з нагоди 65-літнього Ювілею та бажає в найближчому майбутньому бути парафією в Помісній Українській Католицькій Церкві під проводом Їх Блаженства Патріярха Отця Йосифа.

Іван Радь
голова

Степан Поліщук
секретар

Об'єднання б. Вояків Українців в Америці
Відділ в Балтимор

сердечно вітає Українську Католицьку Церкву св. Михаїла в Балтимор з 65-літнім ювілеєм.

Управа

Спілка Української Молоді Америки

Осередок ім. 1. Листопада в Балтимор

пересилає оцим свої сердечні ювілейні побажання

31-ий Відділ Організації Державного Відродження України в Балтімор

щиро вітає Парохію св. Михаїла з її 65-літтям та закликає всіх її парохіян прямувати до мети шляхом, який нам вказує Їх Блаженство Патріярх Йосиф Перший.

Осип Лазарко секретар | **Петро Войтович** голова | **Олег Бендюк** скарбник

З нагоди 65 літнього Ювілею Української Католицької Парафії ім. Св. Михаїла в Балтимор, щиро вітаємо Його Святість Патріярха Отця Йосифа, Всч. отця Пароха, Парафіяльну Раду, всіх Парафіян та весь Богом бережений Український Народ

ОМЕЛЯН ДЕРІЙ з РОДИНОЮ

З нагоди 85-літнього Ювілею Українського Зорганізованого Поселення та 65-літнього Ювілею Української Католицької Парафії в Балтимор, вітаємо Українське Зорганізоване Громадянство, Заряд Парафіяльний та Раду Мирян, а зокрема клієнтів та бажаємо успіхів в трудах для добра Української Церкви й Українського Народу.

Др. Омелян Дерій

Kwik Car Wash, Inc.
229 W. Chase St., Baltimore, Md. 21201 LE. 9-2559

Щирі вітання Парохії св. Михаїла з Її 65-міттям, та побажання всебічного росту на славу Господеві, під проводом Їх Блаженства Патріярха Йосифа Першого

шлють довголітні вчителі Школи Українознавства при цій же церкві

ПЕТРО і ВОЛОДИМИРА ВОЙТОВИЧ.

З нагоди 65-міття Парохії св. Михаїла

сердечно ґратулюємо
і
просимо Божого благословення
для дальшої праці у вірній службі Богові,
Українській Католицькій Церкві під проводом
Її Блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого
і Українському Народові

Ольга і Володимир Сушко

З нагоди 65-літнього Ювілею Української Католицької Церкви Св. Михаїла, щиро вітаємо всіх парохіян, її будівничих та трудолюбового пароха о. Івана Дорнича з Родиною.

Нехай Всевишній Господь благословить Вас здоровими починами у дальшій праці для добра Парохії і Української Католицької Помісної Церкви.

Др. ДМИТРО, ДАРІЯ І РОМАН КОСТРУБЯК.

З НАГОДИ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ

прошу Всевишнього Господа про здоровля і благословення для здійснення плянів нашої парохії св. Архистратига Михаїла в найближчому майбутньому

Олена Блавацька

З нагоди Ювілею 85 - 65-ліття вітаємо Українську Католицьку Парохію св. Михаїла і всю Громаду та клонимо голови перед Піонерами за їхні труди. Молимо Всевишнього, щоб поблагословив нашу Церковну Громаду під проводом Вс. о. І. Дорнича та дозволив здійснити задуми і пляни розбудови нашої Церкви св. Михаїла на славу Богові, на добро Помісної Української Католицької Церкви і боголюбивого українського народу.

АНДРІЙ І МАРІЯ ЧОРНИЙ З РОДИНОЮ

З нагоди 85-ліття громадського життя в Балтимор і 65-ліття оснування парохії св. Арх. Михаїла, мені, колишньому керівникові культурного життя в громаді Балтимор від 1912 р., яке було тісно зв'язане з релігійним життям парохії, а іменно в хоровім мистецтві, в якому я працював як диригент, як найстаршому, ще живучому членові нашої громади і парохії (86 літ), припала шана зложити НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ культурного і релігійного росту нашої балтиморської громади і парохії св. Архистратига Михаїла на славу Бога і щастя Українського Народу.

ІВАН БОЙКО
АНАСТАЗІЯ БОЙКО (дружина)

Щирі побажання
з нагоди 65-ліття Парохії св. Михаїла.
Хай Милосердний Господь благословить для дальшої
праці і розвитку нашої парохії.

Михайло і Анна Захарків

GOD'S BLESSINGS AND BEST WISHES
ON THE OCCASION OF THE TWO FOLD
ANNIVERSARY
LEAGUE OF UKRAINIAN CATHOLICS • BALTIMORE CHAPTER

Rev. Msgr. Basil Seredowych
207 Tomkins Street
Syracuse, N.Y. 13204

The largest Ukrainian Catholic Church south of the Mason-Dixon Line receives heartfelt exhortations from the

UKRAINIAN EDUCATION ASSOCIATION of Maryland, Inc.

We commend the leadership of St. Michael's Ukrainian Catholic Church for perpetuating God's will and for preserving the Ukrainian heritage.

IN REMEMBRANCE OF ITS FOUNDERS

UKRAINIAN NATIONAL HOME

STUDIO WASYL

Best of Luck from

The Palijczuks — Natalka, Ksenia, Oksana and Wasyl

GOD'S CHOICEST BLESSINGS TO ALL!

St. Basil's Ukrainian Catholic Church

Chesapeak City, Md.

Rev. Roman Dubitsky

NA MNOHAJA I BLAHAJA LITA
Sincere Best Wishes From The Parish Family Of

PATRONAGE OF THE MOTHER OF GOD
BYZANTINE CATHOLIC CHURCH

Linden and Highview Avenues, Arbutus, Md. *Fr. John S. Danilak, Pastor*

THE PEOPLE OF GOD AND OUR PARISH PRIEST, FATHER JOHN S. DANILAK, OFFER OUR CONGRATULATIONS AND PRAYERFUL BEST WISHES OF THIS JOYOUS OCCASION.

St. Gregory of Nyssa Byzantine Catholic Church
Beltsville, Md.

CONGRATULATIONS

MAY GOD CONTINUE TO SHOWER HIS BLESSINGS

UPON YOUR PARISH COMMUNITY.

ST. CASIMIR CHURCH

In loving memory of
PETER BODNAR
The Welsh Family

IN LOVING MEMORY OF
MR. PETER BODNAR
Mr. and Mrs. Francis N. Spalding & Family

In Memory of

George and Annie Shulka
(parents)
Peter and Theodore (sons)
Nick Shulka (nephew)
from John & Theodore A. Shulka
(sons)

IM MEMORY OF OUR BELOVED PARENTS
WASYL & EVA BILOBRAN
WHO CHERISHED EVERYTHING UKRAINIAN
THE BILOBRAN FAMILY

In Memory o

Michael & Anthonet Blama

From Blama Children

In Memory of

Paul Petryszak

From Wife & Children

IN LOVING MEMORY OF OUR PARENTS
BASIL BAYDA, MARY & MICHAEL KRYSOWATY
from Marie B. Kachnowich

IM MEMORY OF MY BELOVED
FATHER AND MOTHER, JOHN AND SUZANNA BATRIN,
WHO WERE CHARTER MEMBERS OF THE CHURCH IN 1913
Daughter Anna R. Luckton

IN LOVING MEMORY OF

Theodore Krasiy
Born 1868, Died 1915
Sophia Krasiy
Born 1876, Died 1958

THEY ARRIVED IN U.S.A. IN 1903 AND WERE TWO OF THE FOUNDERS OF OUR CHURCH.

BEST WISHES
ELEANOR AND RAY
KACHOROWSKI FUNERAL HOME
2525 Fleet St.

ELEANOR & RAY

We specialize in Eastern Rite vestments, trimmings and material by the yard. No charge for precutting if material is purchased from us.

NEW YORK CHURCH SUPPLY, INC.
4 BARCLAY STREET NEW YORK, N. Y. 10007

COMPLIMENTS OF

A FRIEND

We pray Our Lord bless St. Michael's Parish with the joy and contentment that only He can give. We love you because of the love you have shown to ''Michele''.

Sincerely,
The Panchision Family

CONGRATULATIONS
&
BEST WISHES

WE THANK OUR BALTIMORE PIONEERS

STEPHEN ZARUBYJKO
PALAHNA ZARUBYJKO
Children: MIKE & OLGA ZARUBYJKO
JOHN & VERA ZARUBYJKO

As a part of your community we like to congratulate you on your 85th anniversary and wish you many more to come. Your McDonald's — 3604 Eastern Ave. — Baltimore, Md. 21224

Present this ad for your free coffee on Sunday

Compliments of

A & A Candy & Tobacco Co.

203-205 S. Broadway
Baltimore, Md. 21231

Wholesale Retail

Congratulations to

St. Michael's Ukranian Catholic Church and the Ukrainian Community

PROVIDENT SAVINGS BANK

Member FDIC Tel.: 547-7000

Compliments of

American Bank of Maryland

Highlandtown/Canton
Fleet and Conkling Streets
Baltimore, Maryland 21224 675-1500

Compliments of your friends at

MERCANTILE BANK&TRUST

Affiliate Mercantile Bankshares/Member FDIC

Phone: 675-7400

Arrow

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Office:
3224 Eastern Ave.
Baltimore, Md. 21224

Compliments of...
The Friendly Food People

Mars

MARS SUPER MARKETS

- DUNDALK
- ESSEX
- GRAY MANOR
- CARNEY

CHECK OUT WITH SAVINGS...EVERYDAY!

"Halleluyah"

Harford Refrigeration Co. Inc.
3301 E. Joppa Rd. Baltimore, Md. 21234

Best Wishes

Fred Gross Fuel Oil, Inc.

Dependable Fuel Oil Service

401 W. 26th Street

Baltimore, Md. 21211 **243-8600**

DUNDALK ALUMINUM SPECIALTIES, INC.

Harry Kaminkow & Sons

Call 284-8920 or 285-1144
ANYTIME

Bus.: 285-1303
Res.: 284-4161

NAME BRAND
CARPETING

HOLABIRD FURNITURE COMPANY

GUARANTEED LOWEST PRICES

6914 HOLABIRD AVE.
BALTIMORE, MD. 21222

BILL & JIM
BLANKENSHIP

Phone: 301-285-1308

U.L. APPROVED

PATENTED

ILLUMA-LITE INC.

"MAKES YOUR PICTURES
COME ALIVE"

6914 HOLABIRD AVE.
BALTIMORE, MD. 21222

W. E. BLANKENSHIP, SR.

Package Goods

Food

AMERICAN
JOE'S BAR

Beer—Wine—Liquors
625 S. Luzerne Ave.
Baltimore, Md. 21224

BR. 6-9654

Air Conditioned

Frank & Frances Mieduszewski

On the Occasion of the 65th Anniversary

of your Church Most Sincere Congratulations

Walter & Katherine Stankowski

Canton Liquor House

1822 Fleet St., Baltimore, Md. 21231

Tel.: 276-0388

Щиро вітаємо Українську Католицьку Парохію св. Михаїла з нагоди її 65-ліття та закликаємо всіх парохіян до наполегливої праці для добра нашої церкви під проводом Їх Блаженства Патріярха Йосифа Першого

Об'єднання Українців Америки
"Самопоміч" відділ в Балтимор
239 С. Бродвей, Балтимор, Мд. 21231

Е. Притула голова — **С. Михайлишин** скарбник — **Е. Снігура** секретар

Best Wishes

UKRAINIAN AMERICAN DEMOCRATIC CLUB OF MARYLAND, INC.

239 S. Broadway
Baltimore, Md. 21231

Hlib Hayuk, President, Stanley Stelmach, Secretary
Walter Romanowsky, Treasurer

God's Continued Blessings upon

the Pastor and Parishioners of

St. Michael's Church!

Rev. Gregory Maslak

Nativity of BVM Ukrainian Catholic Church
6763 Ridge Ave., Philadelphia, Pa.

Best Wishes from

the Redemptorist Fathers of

Sacred Heart of Jesus Church

MAY GOD Keep you all in

"THE CIRCLE OF HIS DIVINE LOVE"

The John Joseph McCoy Family

LEE & HARRY MAKAR
MARY ANN
GREGORY and
DIANE

GREETINGS FROM
MR. & MRS. MICHAEL N. EMCHE SR.
AND FAMILY

Our Best Wishes
Joe and Barb Dmytriw
Miami Shores, Florida

IN MEMORY OF
MR. & MRS. DMYTRO EMCHE

In loving memory of
Wasel and Anna Bodnar

IN MEMORY OF

PETER AND ANNA BALKO

Compliments of

H.S. BAKERY, INC.

GOD CREATES WE CULTIVATE
America's Most Beautiful Expression
"FLOWERS"
DUNDALK FLORIST, INC.
7233 German Hill Road 284-1600
545 Dundalk Ave. 282-8787
MEMBER F.T.D.
We wire flowers over the world . . . . .

PERZYNSKI & FILAR FLORISTS
500 S. Ann St. cor. Eastern Ave.
Baltimore, Md. 21231
Flowers for all occasions
Tel.: PE.2-4059

HR 6-5330

STEPHAN TRAVEL AGENCY
ESTABLISHED 1884

PAUL KOWZAN
PROPRIETOR

520 S. BROADWAY
BALTIMORE MD 21231

HERMAN'S BAKERY, INC.

Three locations to serve you:

7560 Holabird Ave., Balto., Md.	284-5590
Golden Ring Mall	391-4600
T/A Harry's Bakery, 2499 Fleet St.	732-2434

HARRY J. HERMAN - PRESIDENT

Equitable Trust Bank

524 S. Broadway at Fleet St.
Baltimore, Md. 21231

Tel. 547-4633

High interest savings, mortgage loans, convenience, and security aren't the only things you get at Baltimore Federal. You also get The Money Service.™

Baltimore Federal
The one you'll recommend.
Main Office: Fayette & St. Paul Streets ■ 685-7000

Phone: 732-1118

"OUR HOMEMADE FRESH POLISH SAUSAGE A SPECIALTY"

OSTROWSKI'S FOOD MARKET

Homemade Salads — Fresh Cut Meats
LUNCH MEATS CUT TO YOUR ORDER
1801 BANK ST. BALTO., MD. 21231

327-5137 327-9841

MILANICZ
HOME MADE POLISH SAUSAGE

SOUTH BROADWAY MARKET

MONTEBELLO HARDWARE

Your Full Service Hardware Store
Carrying All the Needs for your Home
Paint, Plumbing Supplies & Fixtures,
Electrical Supplies, Screen & Glass
Lawn & Garden Supplies
4719 Harford Road Tel. 426-2212

"HOME OF THE UN BURGER"

3618 Eastern Ave.

Baltimore, Md. 21224

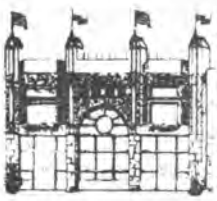

Polish Castle
511 S. Broadway
Baltimore, Maryland

MARY IDZI

Open to the Public Closed Mondays

342-2222

A. F. Bialzak & Sons, Inc.
Florist

PHONE 675-2508 1019 S KENWOOD AVE

"Our Only Location"

Distinctive Floral Designing Since 1920

Steve's Barber Shop

serving Baltimore's multi-lingual communities

519 S. Washington St.
342-4961

Hours:
Wed.—Fri. 4pm - 7 pm
Saturday 8 am - 7 pm
Sun.—Tues. closed

Stefan M. Kupchyk
proprietor

LAKEIN'S JEWELERS OF HAMILTON

5400 Harford Rd. 426-8844

New Wine Books

DUNDALK SHOPPING CENTER
63-65 SHIPPING PLACE
DUNDALK, MARYLAND 21222
PHONE (301) 288-1573

GOOD WORK IS A HABIT WITH US

NOONAN BROTHERS

CALVERT JACK

REGISTERED PLUMBING & HEATING
HEATING CONTRACTORS - ALTERATION JOBBING - REPAIRS
GAS WATER HEATERS FREE ESTIMATES
675-0746 744-4407 687-6068

2117 FLEET STREET BALTIMORE, MD. 21231

PROFESSIONAL DESIGN
ASSOCIATES, INC.
ARCHITECTS/PLANNERS
(301) 332-1370
John T. Markowski, Director
Anthony G. Vilelte, Director
Robert A. Platnic, Director

1525 Merritt Blvd

285-2711

Coldest Beer in Town
Party Headquarters

NUMBERS GAME CLAIM CENTER

Graymar Liquors, Inc.

7624 German Hill Road
at Plainfield
Dundalk, Maryland

Mickey May
288-9583

John Whalen
288-4250

В ПАМ'ЯТЬ РОДИЧІВ
МАРІЇ І ЛУКИ ПОЛІЩУК

Стефанія і Стефан Поліщук з Родиною

In Memory of Evdokia Nykula

In Memory of
NICHOLAS MUCYN

In Memory of Mikail, Melania, and Genia Kryz

In Memory of
MR. & MRS. PETER MISKEW

IN BELOVED MEMORY OF MY WIFE
MARY F. BENTKOWSKI
AND HER PARENTS
MR. & MRS. MICHAEL BLAMA

IN LOVING MEMORY
WOLODMYR & ALEXANDRIA
EWANIEWICZ (EVANS)

In Memory of Nicholas Shulka

from wife Madeline and Children

In Memory of John Kaszak

from Jo Ann M. Bozentka (daughter)

DUDA - RUCK
FUNERAL HOME OF DUNDALK, Inc.
288-4664 7922 Wise avenue
Dundalk, Md. 21212

For Charter Bus Service Contact

The Baltimore & Annapolis RR C.

766-6500

MACEK'S PATTERSON PARK PHARMACY INC.
2245 Eastern Ave.
Baltimore, Md. 21231
Phone — 675-6046 for all your drug needs.

MORAVIA SHOP-RITE
4635 Harford Road
Baltimore, Md. 21214
Phone 426-9112

SAVE MORE FOOD MARKET
1810 Eastern Avenue
Baltimore, Md. 21231
Tel.: 342-9369 Free Delivery

BAIR BROS.
Western Fried Chicken
NORTH EAST MARKET
Phone 276-2905
BROADWAY MARKET
Phone 732-0024

"All the Best"
FOOD TOWN SUPER MARKET
517 S. Broadway, Balto., Md. 21231
Tel. 276-6165

Best Wishes **JOHN & WILMA (MUCYN) FULLER**	Our Best Wishes **MR. & MRS. MICHAEL ROCHENY**
Congratulations **John Romanik**	Congratulations **Marie Boyko Kurek**
Compliments of **Nicholas & Elizabeth Warholik**	**Compliments of** **John Reise**
MR. & MRS. MILTON L. MISKEW & FAMILY	**A FRIEND**
NA MNOHAYA LITA **LILLIAN AND ED KOWALSKI**	COMPLIMENTS OF **A FRIEND**
Congratulations from **MR. & MRS. JOHN FEDARCYK**	BEST WISHES **MR. & MRS. B. W. MIKSINSKI**
Compliments of **A FRIEND**	CONGRATULATIONS TO ST. MICHAEL'S FROM A FRIEND
CONGRATULATIONS AND BEST WISHES MICHAEL & JULIA GOJ IN & Family	**CONGRATULATIONS AND BEST WISHES** Ivan & Antonia Schmihulec & Family

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES

Stephan & Helen
Popina & Family

maryland national bank
MEMBER FDIC — Around the corner, all over the state.

Salutes the Ukrainian Community

BEST WISHES FROM
BOLEWICKI'S
APPLIANCE CENTER

Best Wishes
PFEFFERKORN'S COFFEE, INC.
402-406 E. Grindall St.
Baltimore, Md. 21230

P. J. McEVOY, Inc.
5511 EDMONDSON AVENUE
BALTIMORE, MARYLAND 21229
BOYS' AND GIRLS' UNIFORMS
GRADE AND HIGH SCHOOL
UNIFORMS
PHONE 301-788-8250

Buy & Sell — MR. CAPPY — Retail - Wholesale
Old World Antiques & Curio Shop
Estate Antique Jewelry
Gold - Silver - Precious Gems - Antique
Glass - China & Oddities - Furniture
Telephone: 276-7373
624 S. Broadway
Baltimore, Md. 21231

REMODELING — STORAGE
Oriole
* CLEANERS
* TAILORS
* FURRIERS
– ALL WORK GUARANTEED –
STEVE – MARY – PENELOPE
PANTIS
PHONE: 276-3741
1748 EASTERN AVE.
COR. of ANN ST.

685-2323
C. GARY GADZIALA
INVESTMENT EXECUTIVE
BLYTH EASTMAN DILLON & CO.
INCORPORATED
MEMBERS NEW YORK STOCK EXCHANGE, INC.
201 NORTH CHARLES STREET • BALTIMORE, MD. 21201

WALTER'S LIQUORS
3206 Eastern Ave.
Dickens 2-2374

276-3330MKT. — 866-2301
AL FERRARI MEATS
New Broadway Market
PAULA & MARIA'S SALAD HOUSE
Prime & Choice Beef, Veal, Lamb, Pork
Lunch Meats

BR. 6-6198
STEFANSKI'S HARDWARE
PAINT—OILS—GLASS
264 S. Bouldin St. — Balto., Md. 21224

Phone: 675-0868 — Gasoline — Oils
JOE'S HARDWARE
HARDWARE, PAINTS, GLASS, HOUSE FURNISHINGS
Glass Installed — Plumbing and Electrical Supplies
Screens Repaired — Cement Lime Sand Sakrete
600 S. ELLWOOD AVENUE
BALTIMORE, MARYLAND 21224

25 Years of Service — 285-4500
ESSEX SALVAGE
Surplus—Sinks—Tubs—Power Tools
Pipe—Furniture
EMIL PACURA
8140 EASTERN AVE.
ESSEX, MD. 21224

Office: 426-2090 — Residence: 484-1090
Bond Lumber Company
Home of panel world
Alvin A. Wolf
Vice President
4621 Harford Road
Baltimore, Md. 21214

JOHN'S BARBER SHOP
620 S. Broadway — Baltimore, Md. 21231
"Fells Point Barber Shop"

Horstmeier Lumber Company
E. Falls Ave., — Stiles & President Sts.
Baltimore, Maryland 21202